

2022.041

Archeologienota Brugge Oude Gentweg 2

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Sander DEBRABANDERE

15-4-2022

Titel: Archeologienota Brugge Oude Gentweg 2

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Sander Debrabandere

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 -
www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2022C77

Intern projectnummer: 2022.041

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Brugge, Oude Gentweg 2-Katelijnestraat 49

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 70120,57 en Y: 212892,47; X: 70185,13 en Y: 210931,94

Oppervlakte plangebied: 360m²

Kadastergegevens: Brugge, afdeling 3, sectie C, perceel 726K (zie figuur 5)

Topografische kaart: zie figuur 3 en 4

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Sander Debrabandere (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 15/04/2022

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	12
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	15
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	15
2.4. HISTORISCHE SITUERING	19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	36
3. SYNTHESE	38
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	38
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	39
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	40
4. SAMENVATTING	42
5. BIBLIOGRAFIE	45
6. BIJLAGES	46

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Brugge Oude Gentweg 2-Katelijnestraat 49 (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Brugge, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, via <http://www.kaartenhuisbrugge.be>, het platform voor verschillende initiatieven rond Historische Geografische Informatie Systemen (HisGis) voor Brugge en het ommeland, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

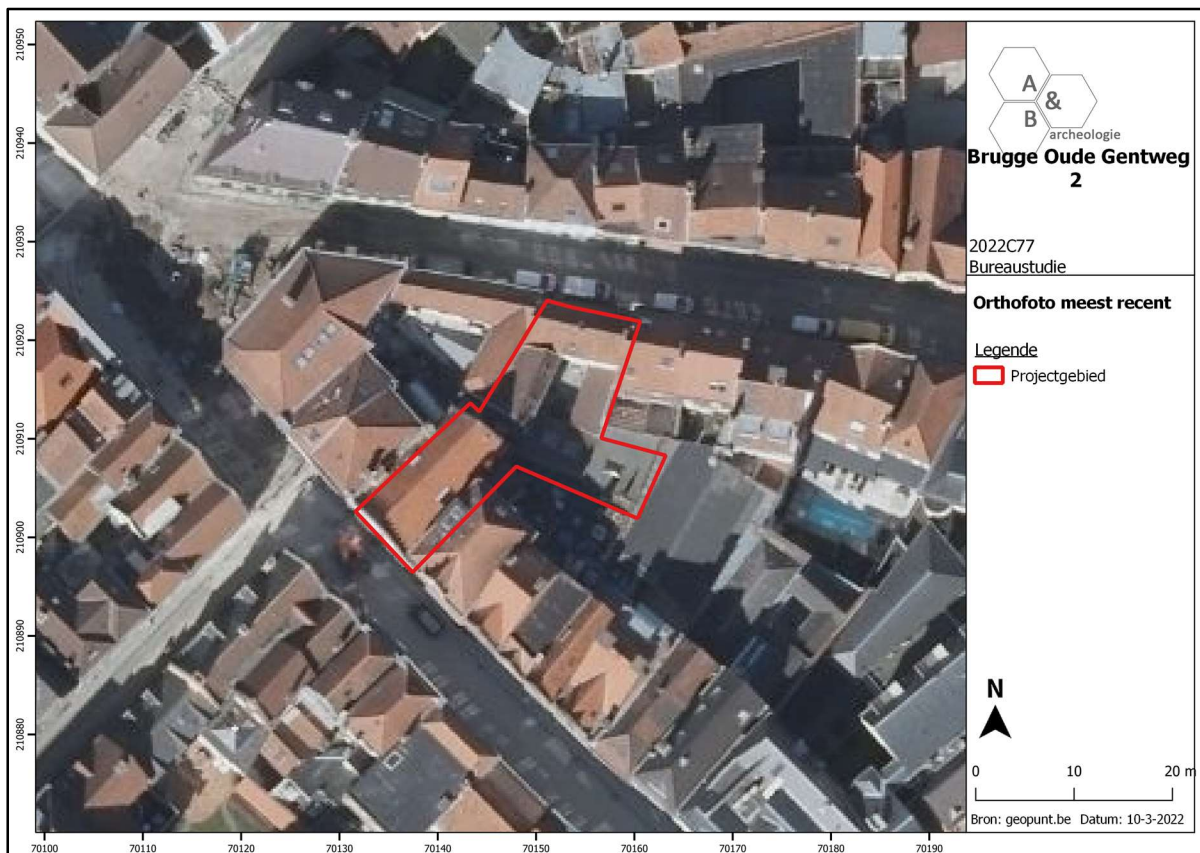
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

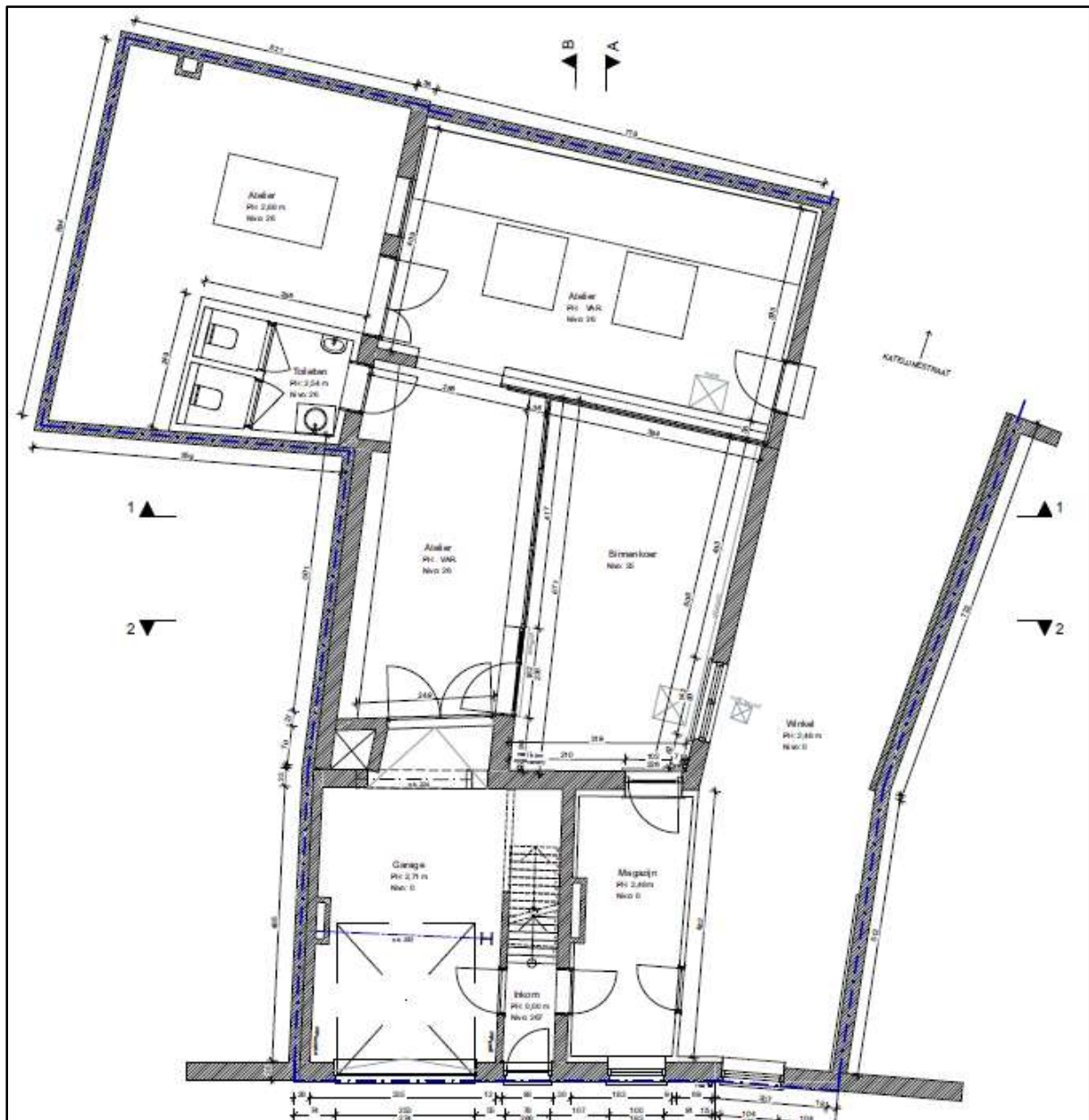
2.1. Huidige toestand

Het plangebied is 360m² groot en kent een onregelmatige vorm. In het zuiden grenst het aan de Katelijnestraat, in het noorden aan de Oude Gentweg. Het terrein is zo goed als volledig bebouwd, in het noordelijke deel is een kleine binnenkoer aanwezig. De bebouwing bestaat uit 1 doorlopend complex, opgedeeld in gebouw Oude Gentweg 2 in het noorden en gebouw Katelijnestraat 49 in het zuiden. Beide panden vormen momenteel één geheel en worden door de uitbater/eigenaar gebruikt als een doorlopende winkel- en tentoonstellingsruimten, met bijhorende ateliers en opslagruimtes. Er zijn geen gegevens gekend dat het gebouw zou onderkelderd zijn. De woning Katelijnestraat 49 is vastgesteld als bouwkundig erfgoed (stadswoning met houten winkelpui) en op de Inventaris Onroerend Erfgoed omschreven als volgt: *"Diephuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak, door jaarankers gedateerd "1727". In 1908, herbouwen van een deel van de getrapte top en bepleisteren van de gevel. Verankerde, bepleisterde en beschilderde trapgevel (9 treden + topstuk), belijnd met imitatievoegen. Rechthoekige bovenvensters in geriemde omlijsting. Verzorgde, neoclassicistische, houten pui van vóór 1908 bestaande uit twee uitstalramen en een centrale deur, telkens geflankeerd door twee halve pilasters en volledig bekroond door puibalk. De achtergevel is een geschilderde tuitgevel."*⁶

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de meest recente luchtfoto (bron: geopunt.be).

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/81991>

Figuur 2 Plan bestaande toestand gelijkvloers gebouw Oude Gentweg 2, het noorden ligt onderaan (bron: initiatiefnemer).

2.2. Geplande werken

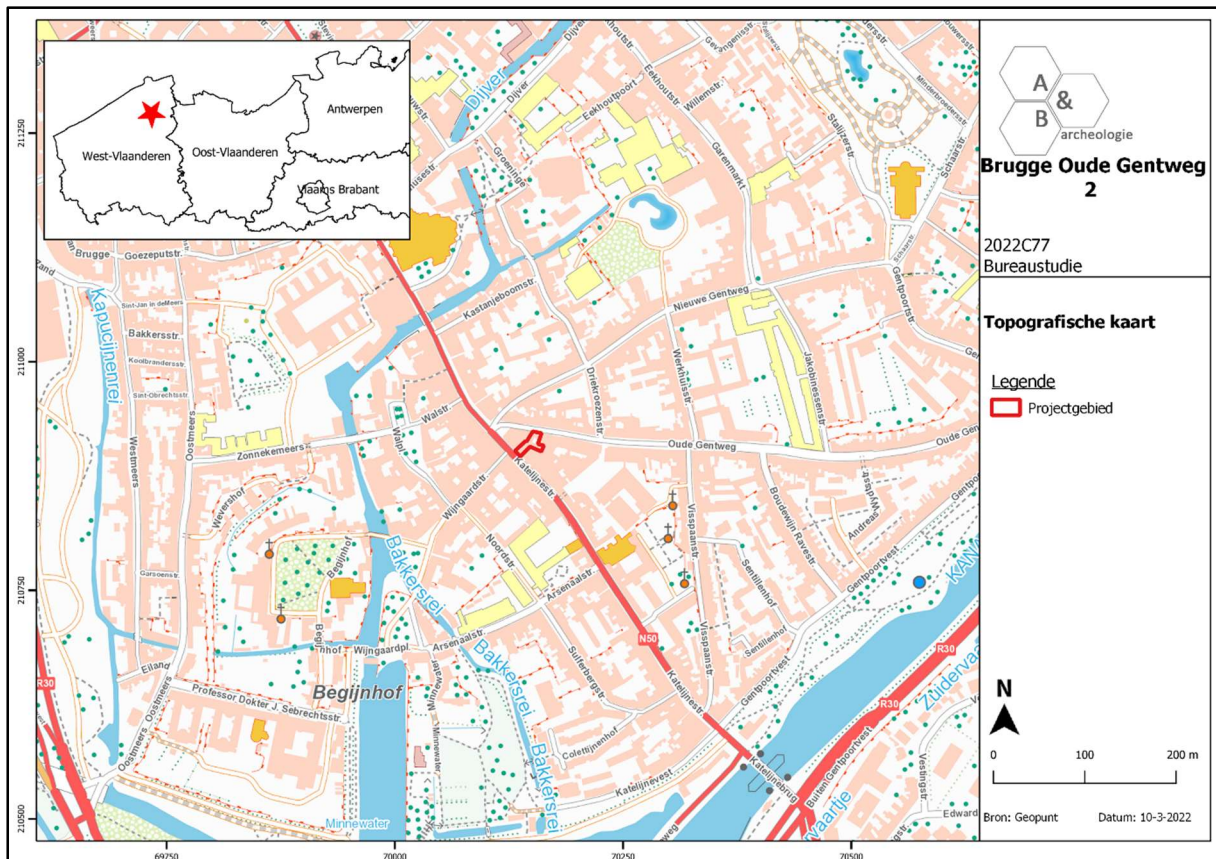
De gedetailleerde bouwplannen zijn te vinden in de bijlage.

De initiatiefnemer wenst het pand van de Oude Gentweg af te splitsen van de winkel in de Katelijnestraat en volledig om te vormen naar een ééngezinswoning. Deze werken beperken zich dus tot het noordelijke deel van het plangebied. Een klein volume zal gesloopt worden en wordt bij de bestaande buitenkoer gevoegd. Deze buitenkoer zal over een oppervlakte van 41,56m² uitgegraven worden. Het terreinniveau zal hierdoor 35cm zakken, maar door aanleg van terras e.d. zal nog ca. 10cm extra uitgegraven moeten worden en dus zal de bodemingreep hier 45cm in totaal zijn. Op het gelijkvloers in de woning langs de Oude Gentweg zal de vloer uitgegraven worden over een oppervlakte van 75,39m² met een diepte van 40,5cm. Dit is gemeten van de bestaande nulpas tot de onderkant van de nieuwe betonplaat. Ook zal in de woning een nieuwe regenwaterput in PVC worden geplaatst, en een aantal nieuwe nutsleidingen. De aanleg van de regenwaterput betekent een diepere uitgraving (ca. 2m diep op een oppervlakte van ca. 4m²), de uitgravingen voor de nutsleidingen zijn smal, sleufvormig en minder diep.

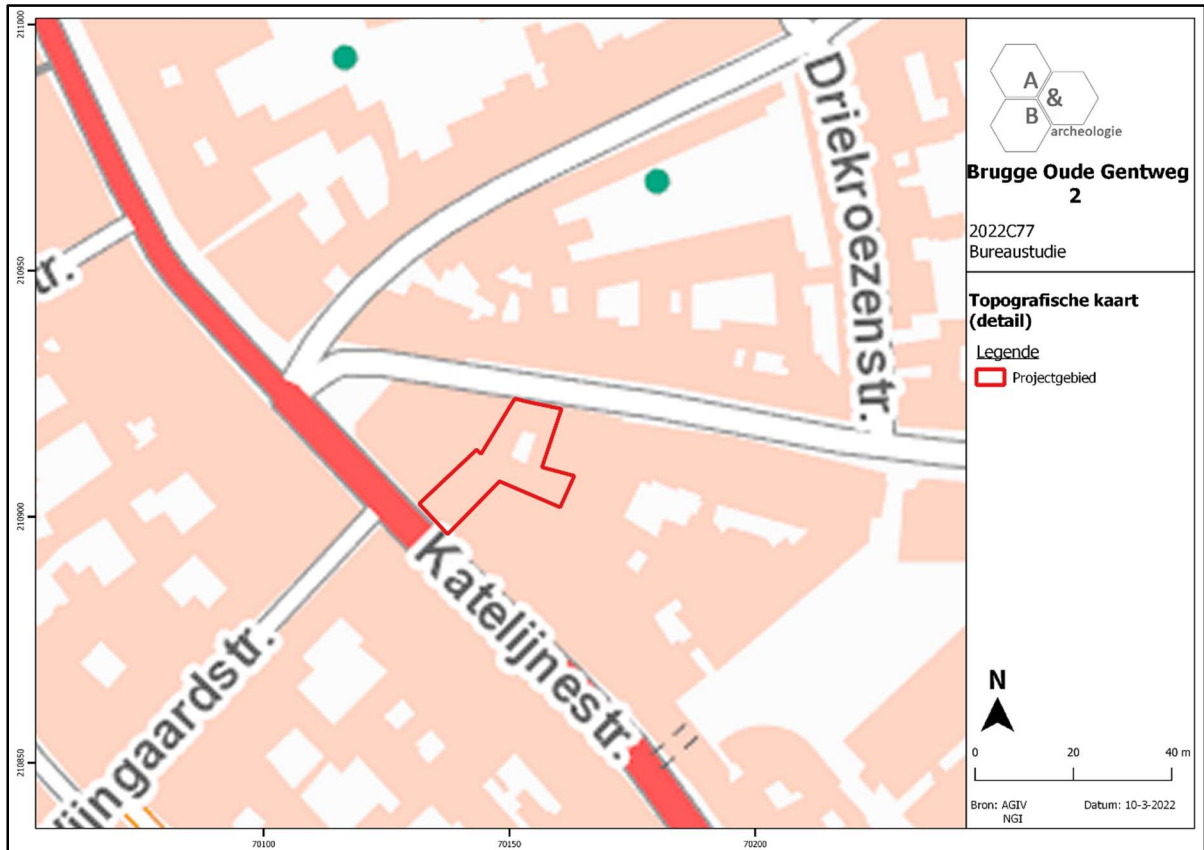
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in de stadskern van Brugge, zo'n 700m ten zuiden van de markt en het belfort. Brugge is de hoofdstad van de provincie West-Vlaanderen en bevindt zich in het noordwesten van de provincie. Via de haven van Zeebrugge, een woonkern die behoort tot Lissewege wat een deelgemeente is van Brugge, heeft de stad een uitweg naar de Noordzee. Het plangebied is gelegen in het Magdalenakwartier, ten zuiden van de oudste stadskern, binnen de 2de stadsomwalling (1297-1300). Zowel de Oude Gentweg als de Katelijnestraat zijn 2 hoofdassen binnen dit kwartier, die respectievelijk oostwaarts naar de Gentpoort leiden, en zuidoostwaarts naar de Katelijnepoort en de weg naar Kortrijk. Het plangebied wordt aan alle zijden omgeven door straten/bebouwing. Op de bodemgebruikskaat van 2001 staat het plangebied gekarteerd als 'Andere bebouwing', wat overeenkomt met het huidige gebruik.

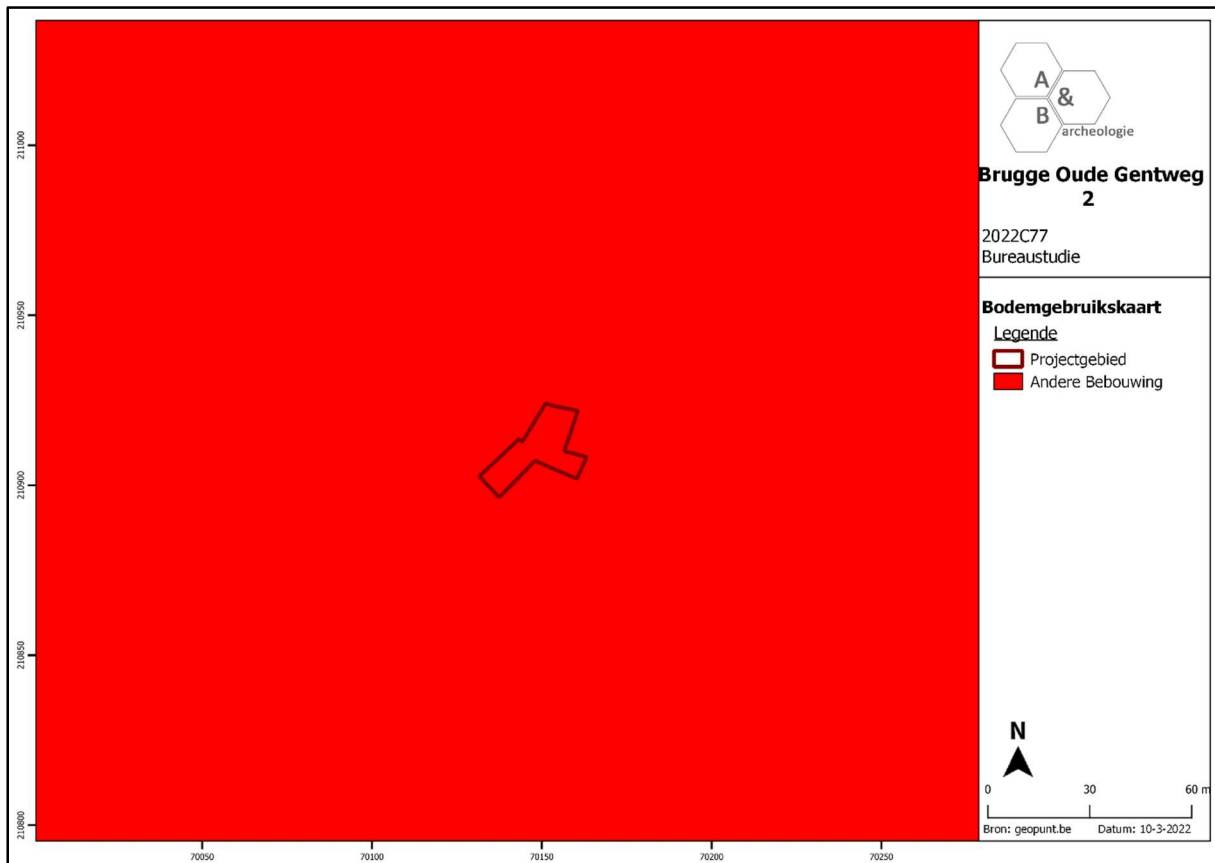
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

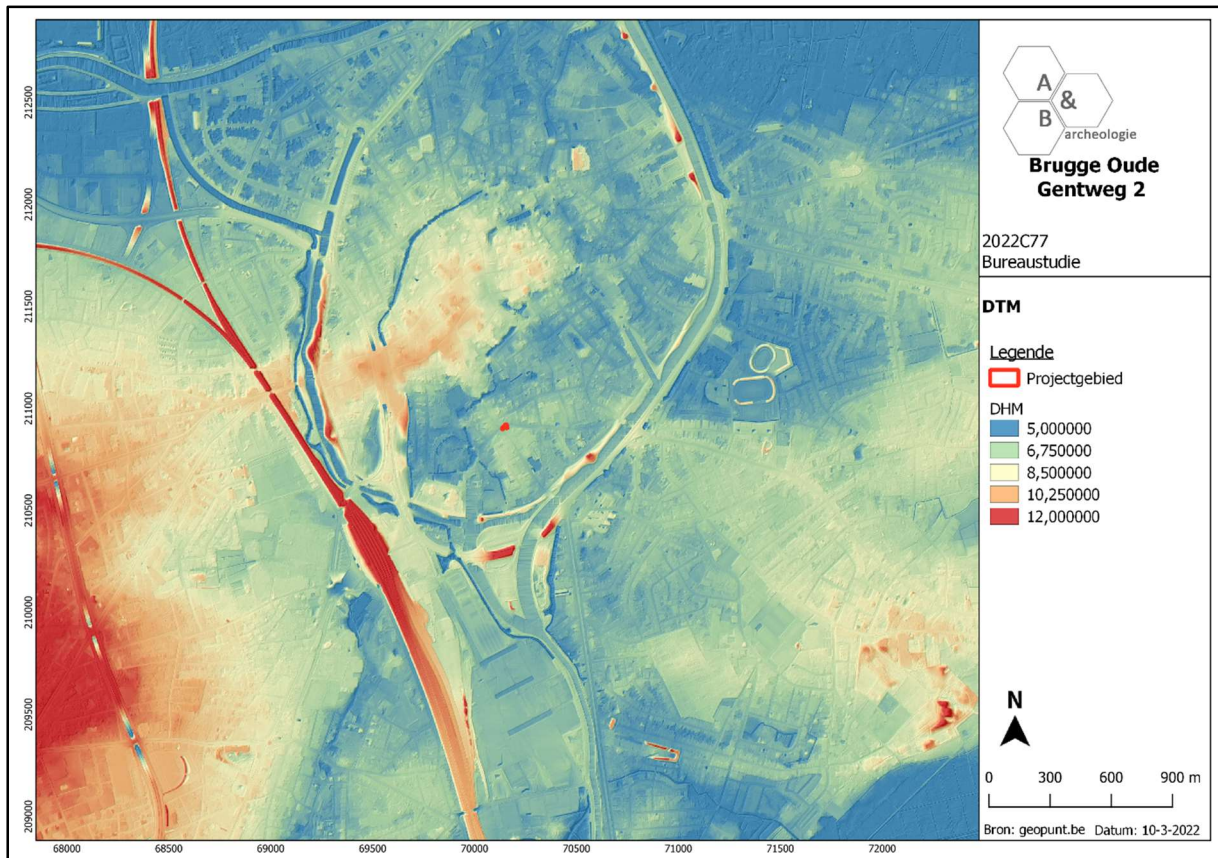
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering⁷

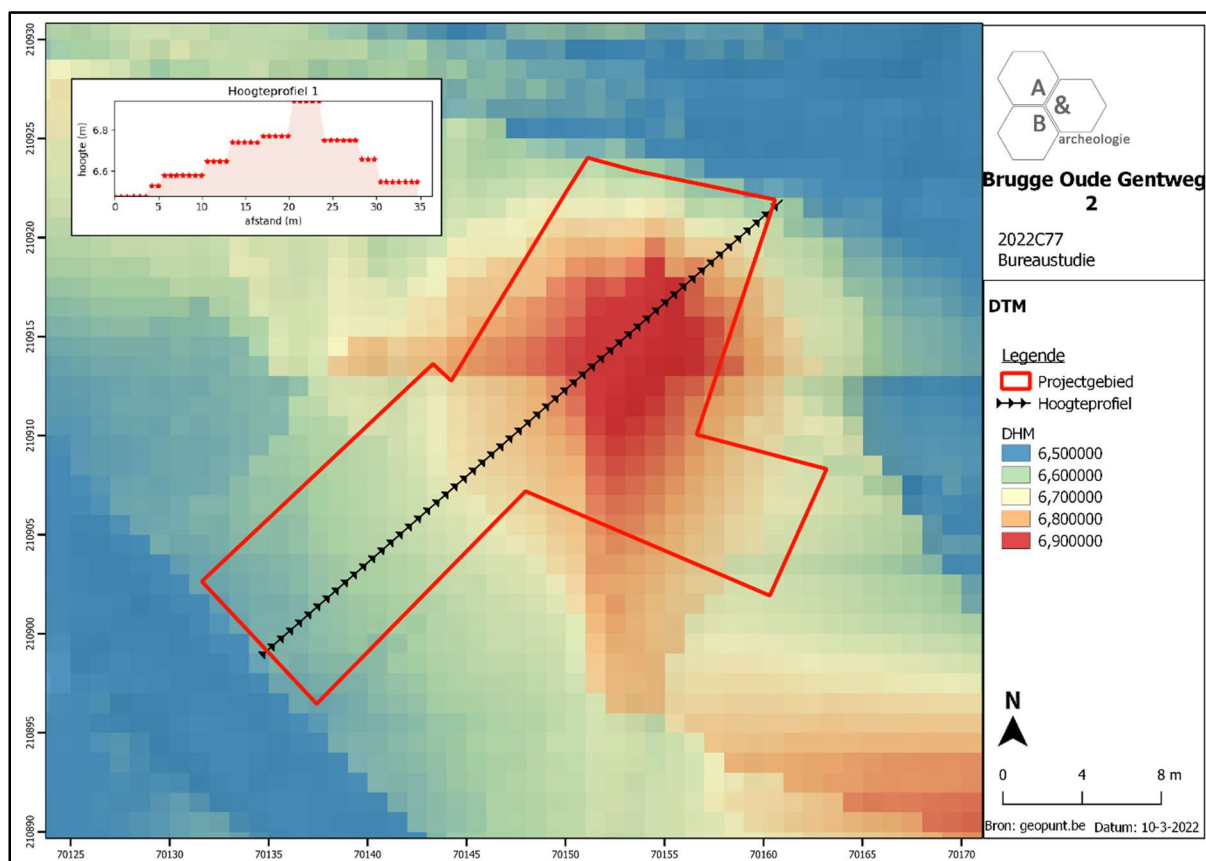
Brugge bevindt zich op de grens van de kustvlakte en de zandstreek. De stad ontwikkelde zich op drie zandruggen aan de Reie, de rivier die als hoofdader de stad doorkruiste van zuid naar noord, met name van het Minnewater tot aan de Dampoort. Net voor het Minnewater komen de Kerkebeek en de Reie samen. In de Reie vloeiden nog de secundaire waterloopjes Boterbeek, Vuldersreitje en misschien ook de Lane. Van dit geheel is door de eeuwen heen handig gebruik gemaakt voor de water- aan- en afvoer en de opeenvolgende omgrachtingen. De historische kern van Brugge vertoont een eivorm en wordt begrensd door de laatmiddeleeuwse vestinggordel. Door het sterk verstedelijkt landschap valt de oorspronkelijke topografie vaak moeilijk te lezen. De stadsontwikkeling is echter in grote lijnen te volgen aan de hand van het stratenpatroon en het verloop van de Reie. Recente bodemkundige waarnemingen hebben nieuwe inzichten gegeven in de vermoedelijk oorspronkelijke loop van de Reie enerzijds, en in de aanwezigheid van grote natte plekken in de stad anderzijds. Er kon worden aangetoond dat de Groene Rei wellicht het natuurlijke traject van de Reie vertegenwoordigt, terwijl de Kraanrei eerder gegraven lijkt, gebruik makend van enkele bestaande natuurlijke depressies. Bovendien heeft archeologisch onderzoek op verschillende plaatsen kunnen vaststellen dat de Reie - weliswaar een kleine beek, maar uitwaterend in een

⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/140001>

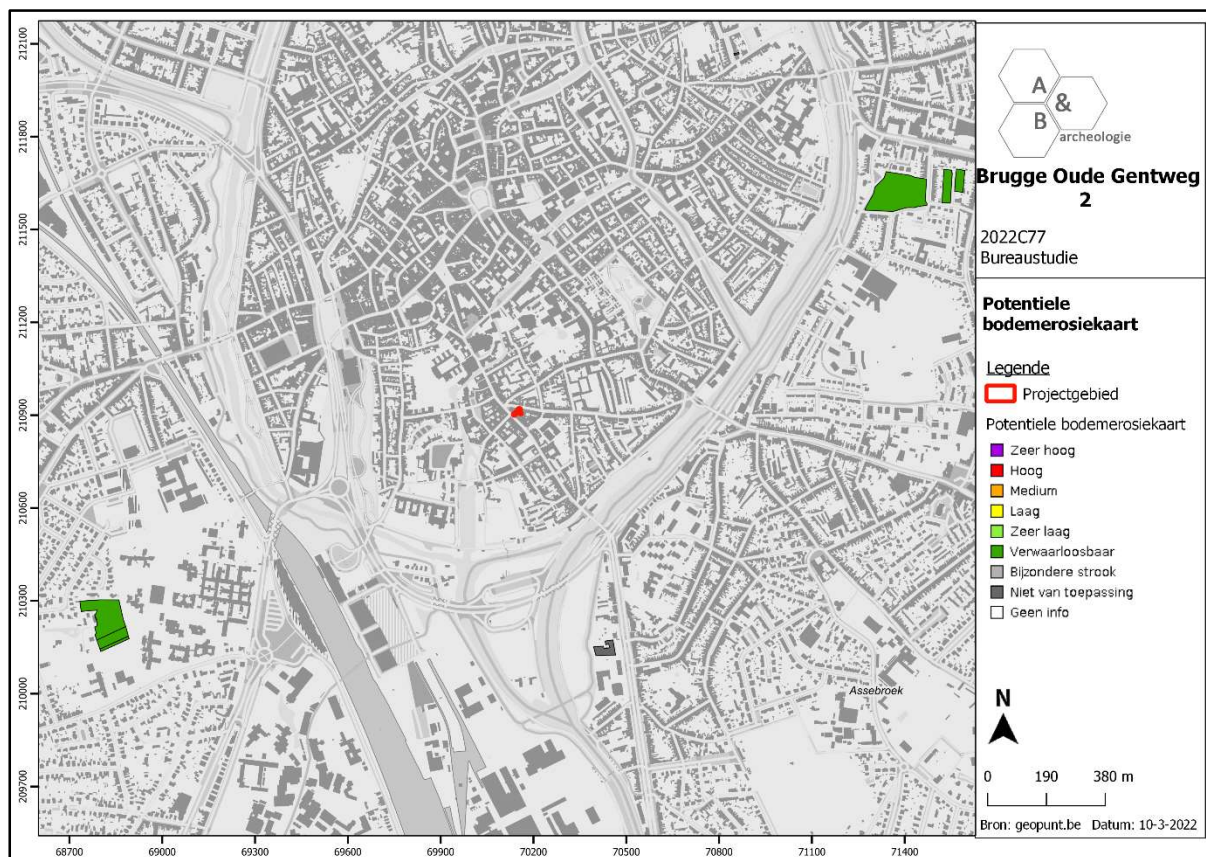
getijdengeul - over een brede overstromingszone beschikte. Het plangebied bevindt zich buiten de invloedssfeer van de Reie. De kernstad van Brugge is gelegen op een iets hogere, westoost georiënteerde opduiking in het landschap. Het plangebied ligt daar ten zuiden van en wordt van de hogere rug gescheiden door de Reievallei; het terrein zelf en de directe omgeving bevinden zich op iets hogere gronden buiten deze vallei. Het maaiveld op het plangebied bevindt zich tussen ca. +6,50m en +6,90m TAW, met de laagste waarden in het zuidelijke deel van het terrein. De potentiële bodemerosiekaart toont, gezien de ligging in stadscontext, dat er geen informatie beschikbaar is voor het projectgebied.

Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

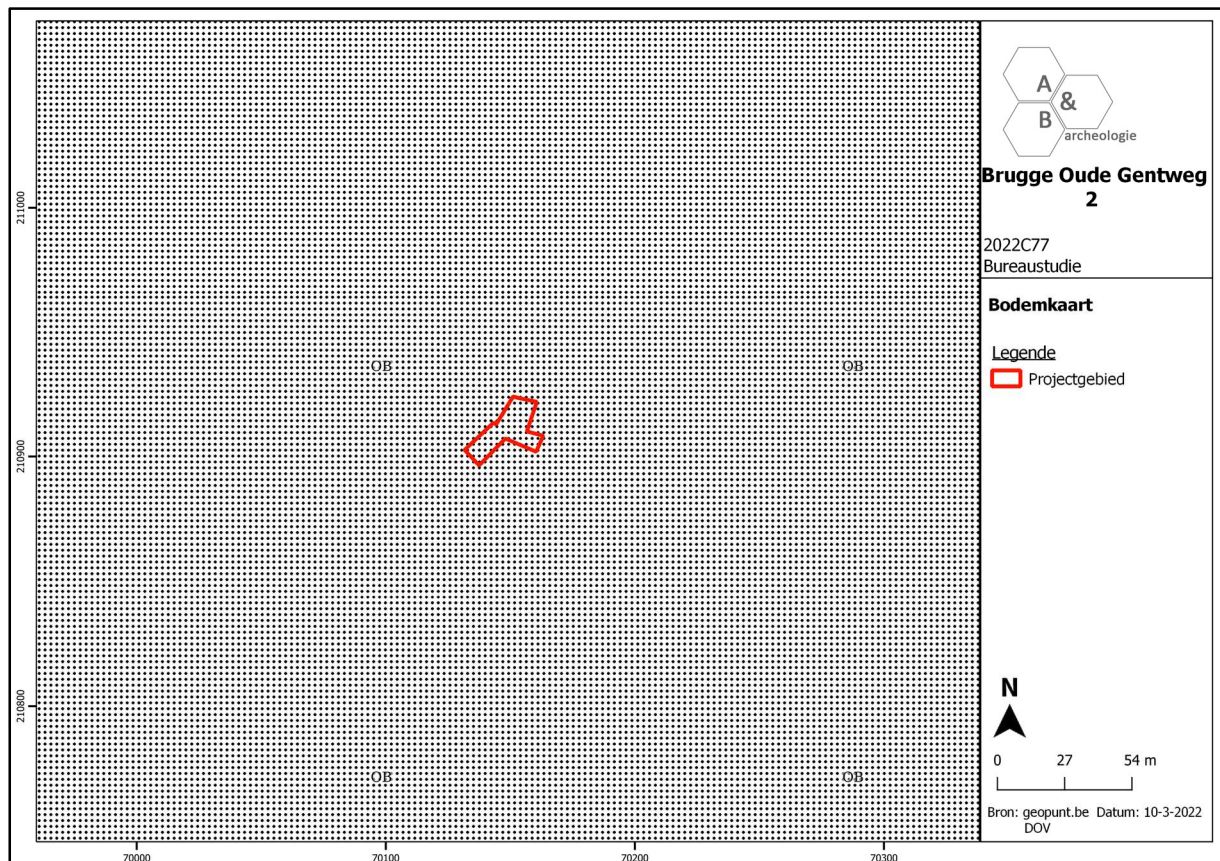
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

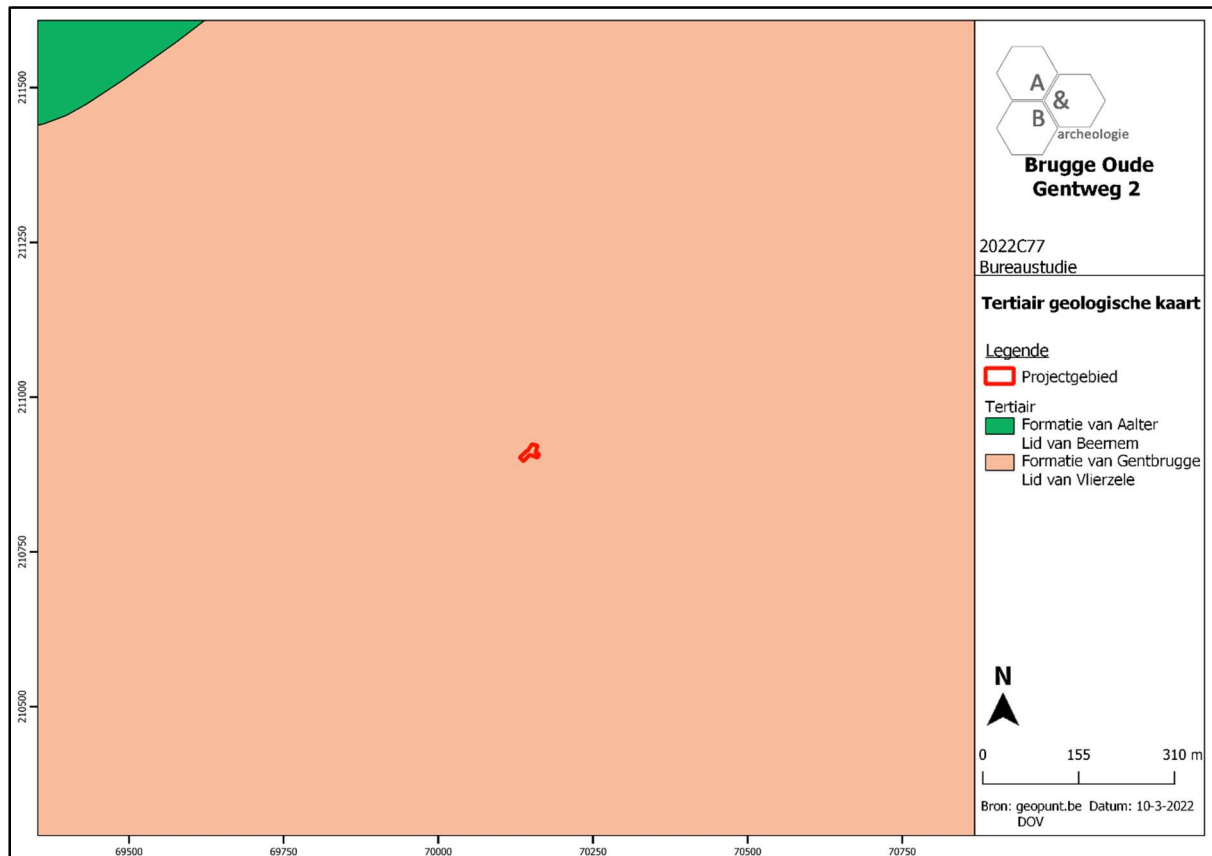
Het plangebied wordt gekarteerd als OB. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. Ten noorden sluit Brugge aan op de kustpolders, ten zuiden op de zandstreek. Het plangebied behoort net nog tot de zandstreek.

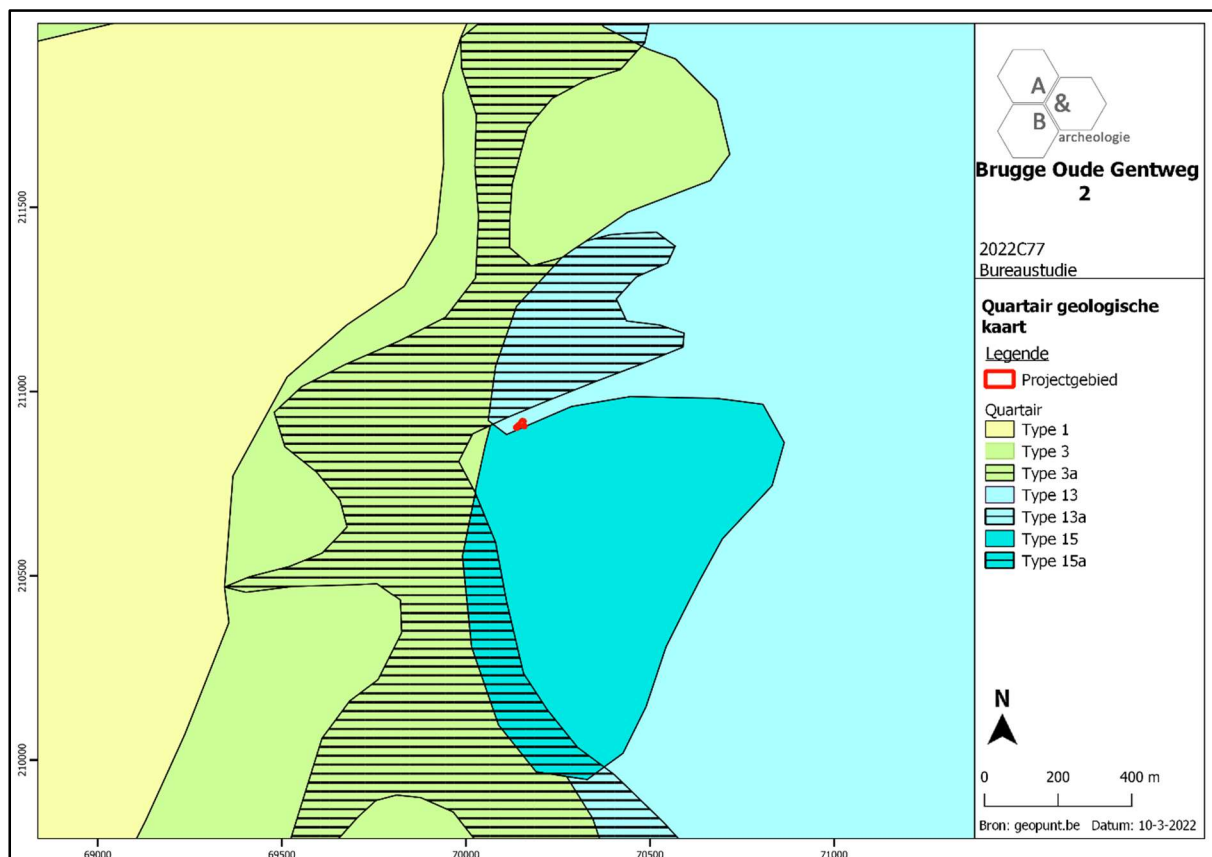
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

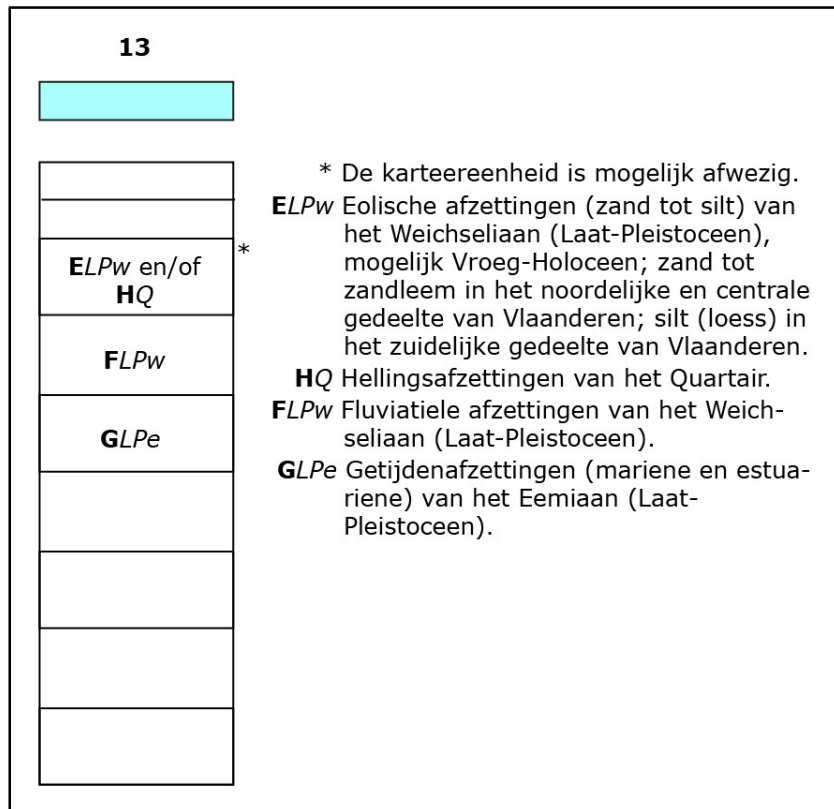
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Gentbrugge, meer bepaald het Lid van Vlierzele: groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiethoudend, glimmerhoudend. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 13: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (13). Het zuidoostelijke deel van het terrein valt net binnen type 15: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (15). Net ten noorden is type 13a gelegen: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (13). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

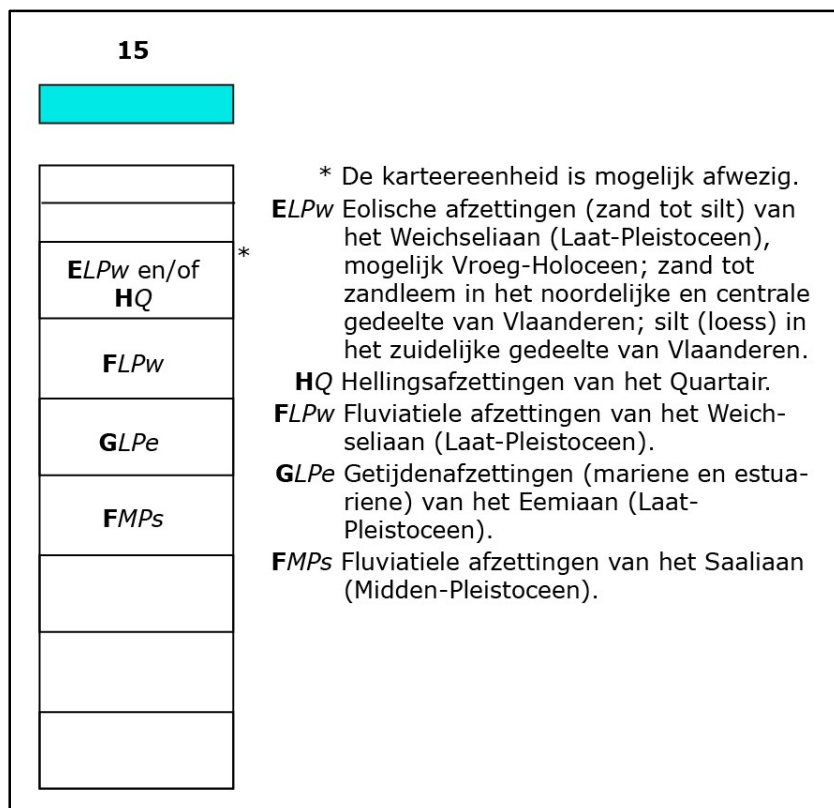
Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

13a	
FH	* De karteereenheid is mogelijk afwezig. FH Fluviatiele afzettingen (organochemisch en primair inclus), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).
ELPw en/of HQ	
FLPw	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
GLPe	HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
	FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).
	GLPe Getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁸

- **Algemeen**

Over het pre-middeleeuwse Brugge is een beperkte hoeveelheid informatie beschikbaar. De vroegste sporen gaan terug tot de steentijd. Vooral uit het neolithicum zijn gegevens beschikbaar, zoals enkele gepolijste bijlen en een klokbeke. Aardewerk uit de ijzertijd werd op enkele plaatsen in de Brugse binnenstad aangetroffen. Het Romeinse Brugge is gedurende vele jaren het onderwerp van discussie geweest. In elk geval is er het tracé van een weg die van west naar oost de historische kern doorsnijdt en de Brugse Burg dwarst. Uit recent archeologisch onderzoek blijkt dat er vermoedelijk geen sprake is van een militair of administratief centrum (zoals Oudenburg en Aardenburg). De site Fort Lapin (iets ten noorden van de historische kern) heeft een uitzonderlijk karakter dat te maken heeft met handel, terwijl de overige schaarse vindplaatsen niet afwijken van wat men mag verwachten van de doorsnee Romeinse bewoning tijdens het Hoge Keizerrijk in de Zandstreek. Vondsten uit de laat-Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen zijn bijzonder schaars in de Brugse historische kern. Van het vroegmiddeleeuwse Brugge is ook in de geschreven bronnen nauwelijks iets terug te vinden. Toch werden bij archeologisch onderzoek in het ruimere gebied rond Brugge vanaf de 6de-7de eeuw op verschillende plaatsen nederzittingsresten aangetroffen, vaak langs de Romeinse weg van Oudenburg naar Aardenburg. Vanaf het midden van de 9de eeuw komen de eerste vermeldingen van de naam 'Brugge' voor. Brugge vertoont verwantschap met het Scandinavische *bryggja*, wat steiger of aanlegplaats betekent. Deze plek wordt gesitueerd bij de Burg en het latere marktplein. Verschillende vermeldingen wijzen er op dat er ten laatste in de eerste helft van de 10de eeuw een handelsnederzetting met een haven tot ontwikkeling is gekomen. De oudste munten suggereren dat Brugge al van in het derde kwart van de 9de eeuw een centrumfunctie vervulde voor de streek. Door de overbrenging van de relieken van de Heilige Donaas uit Torhout werd Brugge tenslotte ook het belangrijkste cultuscentrum in de kustregio. De vroege nederzetting bevatte twee kerken en verschillende bewoningskernen: de omgeving van het huidige Simon Stevinplein, waar vermoedelijk de eerste markt gelokaliseerd was, en de Oude Burg. De vroegmiddeleeuwse nederzetting beschikte ongetwijfeld ook over een eigen haven, wellicht in de buurt van de huidige Spiegelrei. Het bestuurlijk centrum of castrum is te zoeken op de Burg, waar de Vlaamse graaf resideerde en waar zich ook de grafelijke Sint-Donaaskerk bevond. Het castrum werd achtereenvolgens begrensd door wellicht twee grachtfasen met wal en ophoging en later een vierkante muur met torens. Het zogenaamde groot vierkant is een zone binnen de vroegste nederzetting, begrensd door de natuurlijke Groene Rei en Sint-Annarei, de gegraven Kraanrei en de depressie van de Spiegelrei, waar zich het maritieme handelskwartier kan bevonden hebben. Tegen het begin van de 12de eeuw tekenen de contouren van Brugge, als stad in wording zich duidelijker af. Dit hebben we te danken aan Galbert van Brugge, die de stad beschrijft in 1127. Hij maakt melding van de eerste stadsgrachten en wallen, van stadspoorten, een burchtcomplex met klooster, een marktplein en vijf kerken. De eerste stadsomwalling kwam in 1127-1128 tot stand na de moord op graaf Karel de Goede. Het grootste deel van deze omwalling is nog in het actuele grondplan van Brugge bewaard gebleven. Men had maximaal de bestaande waterlopen in het verdedigingssysteem opgenomen. De omwalling bestond uit een gracht, palissades en rudimentaire stadspoorten. De

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140001>

combinatie van de vorming van het Zwin (1134), de economische aantrekkingskracht van het graafschap Vlaanderen en ontwikkeling van de Europese maritieme handel leiden er toe dat Brugge zich in de 13de en 14de eeuw ontwikkelt tot één van de grootste handelsmetropolen van Europa en tot een belangrijke internationale geldmarkt. Vanaf de 14de eeuw komt daar dan nog de aanwezigheid van het Bourgondische Hof in het Prinsenhof bij, die een sterke stimulans vormt voor kunst en cultuur. Dit alles leidt tot een sterke aangroei van de stadsbevolking en het ontstaan van nieuwe wijken buiten de eerste stadsomwalling. De grote bevolkingstoename leidt tot het bebouwen van braakliggende terreinen. Enkele percelen worden bouwrijp gemaakt en opgehoogd. Al op het einde van de 13de eeuw is de aanleg van een tweede, veel ruimere stadsomwalling noodzakelijk geworden. Deze stadsomwalling bestaat aanvankelijk uit een dubbele gracht, een aarden wal met houten palissade en negen stenen poorten. Het archeologisch onderzoek van de laatste 35 jaar heeft in de Brugse historische kern, wat de late middeleeuwen betreft, vooral informatie aan het licht gebracht over een aantal ambachten. Het gaat hierbij om de pottenbakkers aan de Potterierei en Spinolarei, de leerlooiers aan de Garenmarkt en de Eekhoutstraat en de textielververs aan de Verversdijk. Het sociaal-religieus landschap van Brugge is indrukwekkend en archeologisch ook al aan bod gekomen. Allerhande liefdadigheidsinstellingen (godshuizen), passantenhuizen, hospitalen, kloosters, ... vonden er een onderkomen. Na de godsdiensttroebelen kwamen er nog enkele ordes bij zoals de jezuïeten, kartuizerinnen, Vanaf de 16de eeuw is de internationale rol van Brugge uitgespeeld. Het bevolkingsaantal daalt sterk. In 1614 wordt, tijdens het Twaalfjarig Bestand, een aanvang genomen met het omvormen van de tweede omwalling tot een gebastioneerde vesting.

- **Magdalenakwartier⁹**

Het plangebied behoort tot het zgn. Magdalenakwartier. Dit kwartier van 53 hectare is genoemd naar de kerk van de Heiligen Magdalena en Catharina aan de Schaarstraat; het wordt begrensd door de Dijver, de Steenhoudersdijk en de Groenrei van de eerste omwalling, de Coupure, de Benin-, Gentpoort- en Katelijnevest van de tweede omwalling en het Minnewater. Bepalend in het zuiden zijn de historische poortstraten: de Katelijnestraat, in het verlengde van de Mariastraat en over de gelijknamige brug over de Reie, verzekert de rechtlijnige zuidoostelijke verbinding van de oudste kern ter hoogte van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en het Sint-Janshospitaal met de voormalige Katelijnepoort en de aansluitende steenweg naar Kortrijk. Nagenoeg halverwege, bij de driesprong of vroegere Ankerplaats, vertakken zich twee belangrijke aders: de Oude Gentweg leidt als eerste onmiddellijk naar de meer noordelijk gelegen Gentpoort, ook de vanaf 1349 vermelde Nieuwe Gentweg gaat ernaartoe met een bocht aan de Garenmarkt en een aansluiting op de Gentpoortstraat. Aan de veldzijde sluit de weg naar Gent hierop aan. In het stadsweefsel ontstaan hierdoor rechthoekige bouwblokken ten westen van de Katelijnestraat en een reeks van onregelmatige en haast driehoekige blokken aan haar oostzijde. De schaakbordachtige aanleg in het noorden van het kwartier is afgelijnd door de Eekhoutstraat, die in het verlengde van de Wollestraat en de huidige Nepocemusbrug loopt en door de haast gelijklopende Coupure ten zuidoosten. De oorsprong van deze buurt, die gunstig gelegen is aan de pleinen gevormd door de Vismarkt en de Huidenvettersplaats, en anderzijds aan de gracht van de eerste omwalling, gaat

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14693>

terug tot de 13de eeuw: de Braambergstraat en de Zwarte- en Witteleertouwersstraat zijn immers aangelegd omstreeks 1245.

Bestuurlijk en militair hoort het noordelijke gedeelte van het kwartier, boven de "Gentpoortstraete", tot het Sint-Donaaszestendeel en het zuidelijke gedeelte tot het Onze-Lieve-Vrouwezestendeel. Kerkelijk hangt het gebied af van de Sint-Catharinaparochie, die wordt afgesplitst van die van Onze-Lieve-Vrouw; haar kerk wordt opgetrokken bij de weg naar Kortrijk tussen 1270 en 1272 en wordt niet opgenomen in de tweede omwalling, wat niet wegneemt dat ze het zuidoosten van het gedeelte intra muros zal blijven bedienen tot ze afgebroken wordt in 1578. Nadien zullen in het binnenstedelijke gebied verschillende bedehuizen voorlopig haar plaats innemen tot de oprichting van de neogotische kerk aan de Schaarstraat in 1851-1853. De terreinbezetting in het midden van de 16de eeuw, zoals opgetekend door Marcus Gerards, is nog duidelijk aanwezig in het huidige stratenpatroon. De dichte bebouwing aan de Katelijnestraat of toen zogeheten "Cortrijeschen Wegh", de Oude Gentweg en de kronkelende Nieuwe Gentweg bestaat hoofdzakelijk uit diephuizen die naar de vesten toe soms afwisselen met breedhuizen en ietwat ruimere panden. Aan de zuidzijde van de Oude Gentweg lopen de tuinen uit tot aan de vest. In de aansluitende zone tussen de "Eechoutstraete", die een reitje overbruggt, en de Witteleertouwersstraat ten zuidoosten, zijn de vierkante bouwblokken eveneens tot de huidige Schaarstraat al dicht bebouwd. In dit regelmatige patroon neemt de "Vismarckt" aan de Reie een deel van een bouwblok in en de "Huydevettersplaetse" een volledig. Het minder regelmatig ingedeelde gebied aan de zuidoostzijde geniet van ruimere tuinen die aan de huidige Boninvest afgelijnd zijn door bomen. Belangrijk in het zuiden van het kwartier zijn het binnenstromen van de Reie met het afgesloten Minnewater en het verloop van de erop aangesloten reitjes aan oost- en westzijde die niet alleen de waterhuishouding en het watervervoer bepalen maar ook de percellering met open ruimten: ten oosten van de Reie wordt de "Wijngaertplaetse" doorkruist door het Bakkersreitje en verderop ten noorden ligt het trechtersvormige Walplein tussen de ombuigende Reie en de Katelijnestraat. Bij het uitgraven van het kanaal Brugge-Gent in 1613 zal het Minnewater als handelskom fungeren en een meer uitgesproken economische rol toebedeeld krijgen; bij het inleggen in 1623 van passagiersverkeer met een barge of trekschuit met aanlegplaats aan het einde van de Katelijnestraat, vormt deze meest zuidelijke buurt tot 1838 het aankomstpunt voor wie per boot van Gent naar Brugge komt.

De religieuze instellingen van dit kwartier geeft Marcus Gerards ook hier weer op zijn gebruikelijke vrij nauwkeurige wijze. De oudste en belangrijkste twee hebben duidelijk de praktische nabijheid van het water opgezocht. Hun aanleg volgt met enige variatie het gebruikelijke patroon. De Eekhoutabdij ligt middenin het bouwblok dat begrensd is door de huidige Eekhoutpoort aan de gelijknamige straat, de Groeningerei en de gedempte Eekhoutrei die onder de straat doorliep tot aan het eveneens gedichte Pandreitje. Bij de georiënteerde kerk met 13de-, 14de-eeuwse kern gemarkeerd door een dakruiter, sluit ten zuiden een kloostergang aan met hoger opgetrokken gebouwen aan de oost- en westzijde, waarin de kapittelzaal, de refter en de dormter ondergebracht zijn. De door Marcus Gerards opgetekende gebouwen worden omstreeks die tijd te groot bevonden voor de tanende gemeenschap van de augustijner kanunniken.

Naar het noorden toe hebben de franciscanen of minderbroeders na hun stichting in de omgeving van de Sint-Gilliskerk, vanaf 1246 hun klooster overgebracht naar een ruim, langwerpig terrein opgenomen in de bouwrijp gemaakte stadsweide "Braamberg" die toen nog extra muros lag. Bij

Marcus Gerards is het uitgegroeid tot een ommuurd domein met toegang aan het huidige "Park" en voorts begrensd door het einde van de Pandrei en de huidige Minderbroedersstraat. De plattegrond sluit aan bij de gebruikelijke, met een georiënteerde kerk, een kloostergang, kloostergebouwen en tuinen. Tegenover de ingang van de kerk, die ook toegankelijk was voor de buurtbewoners, ligt de vierkante handelsgalerij 't Pand die sinds 1483 de plaats inneemt van het kerkhof van de minderbroeders en waarin vanaf 1689 de gevangenis zal worden ondergebracht.

Als poortstraat lijkt de Katelijnestraat een geschikte plaats voor verzorgende kloosterordes en instellingen. Van de 13de tot het begin van de 16de eeuw betrekken de bogaarden hier een pand met een eigen kapel; bij de teloorgang van de gemeenschap zal de Stad vanaf 1513 het geheel overnemen en uitbreiden met een 16de-eeuwse schoolvleugel voor arme kinderen. De kapel en de L-vormige hoofdgebouwen, het ommuurde domein met dienstgebouwen en de binnenplaats aan de straatzijde, zijn duidelijk herkenbaar bij Marcus Gerards.

Omstreeks 1470 vestigen zich aan de overkant, ter hoogte van het huidige nummer 65, de alexianen of cellebroeders in een relatief klein complex. Op de kaart van Marcus Gerards is de kapel van 1517 opgenomen tussen andere gebouwen die op de rooilijn staan en evenredig met degene die achterin liggen.

Op de kaart van 1562 zijn ook kleinere ensembles van religieuze ordes opgenomen: aan de Nieuwe Gentweg, ter hoogte van de huidige nummers 1-9, liggen achterin in de aan de straat ommuurde binnenplaats, de kapel en gebouwen van de zusters van de Kastanjeboom die hier sinds 1356 zijn gevestigd. Verderop in dezelfde straat en naar de stadsrand toe staat op het hoekpand van de Stalijzersplaats het klooster met een éénbeukige kapel van de franciscanen van de derde orde of Staelijzerbroeders, die hier vanaf circa 1245 tot 1588 verblijven. Nog verderop nemen de willemijnen met hun Sint-Antoniusdal het hoekpand in van de huidige Boninvest en Gentpoortstraat: ze bouwen er hun klooster uit vanaf 1430 met onder meer een eenbeukige kapel en een kloosterhof en richten er een Latijnse school op die nog tijdens de 16de eeuw een zekere faam geniet. Ten slotte staat aan de Katelijnevest, in de buurt van de huidige Colettijnenstraat en ten oosten van het Bakkersreijte, het Sinaï- of arme clarenklooster dat in 1467 met de steun van de heren van Gruuthuse is gesticht en waarvan de kerk in 1477-1479 ingewijd wordt.

Het Magdalenakwartier herbergt ook twee refugehuizen aan de Garenmarkt: de Gentse Sint-Baafsabdij vestigt zich tijdens de 15de eeuw ter plaatse van de huidige nummers 23-25 en verkoopt haar goed in 1566 aan de Sint-Trudoabdij. De Veurnse Sint-Niklaasabdij vindt er eveneens een onderkomen in een circa 1480 gebouwd huis met een traptoren gelegen op een ommuurde binnenplaats.

Tot de sociale voorzieningen hoort aan de Nieuwe Gentweg (nummer 108) het strategisch gelokaliseerde complex van het in 1326 gestichte passantenhuis Onze-Lieve-Vrouw-van-Nazareth, met een kapel van 1429-1430 en het Magdalenagasthuis gedateerd 1617. Het domein neemt het hoekpand in aan de Jakobinessenstraat en reikt tot aan de Oude Gentweg.

Van de relatief talrijke godshuizen in het Magdalenakwartier kunnen alleen het "Godshuis Rooms Convent" aan de Katelijnestraat en de "Bakkersrente" aan de Kruitenberg bogen op een middeleeuwse oorsprong die teruggaat tot respectievelijk vóór 1330 en 1469. Op de kaart van

Marcus Gerards staat de "Bakkersrente" afgebeeld als een ommuurd erf met een kapel en enkele woningen bestemd voor de oude en behoeftige leden van het Bakkersambacht.

De laken- en wolwevers manifesteren zich ook in het straatbeeld met een eigen kapel die opklimt tot 1300 en die zal blijven bestaan tot 1753; Marcus Gerards tekent ze op als eenbeukig gebouwtje met een aanleunende, ommuurde binnenplaats, gelegen op een hoekpand aan het einde van de Visspaanstraat en de Katelijnestraat, tegenover de gelijknamige poort.

Op de vest zelf tekent Marcus Gerards (1562) ten noorden van de Gentpoort, geflankeerd door omheiningsmuren, vier windmolens die er telkens op hun aan de binnengracht palende berg staan. Op de Katelijnevest staat een windmolen vóór de stadsmuur. In deze buurt is ook de middeleeuwse water- of Kasteelmolen zorgvuldig opgetekend met twee bouwlagen, die het einde van het Bakkersreijtje overbrugt en net vóór een veelzijdig waterreservoir staat. Voor de waterhuishouding in deze buurt zorgt ook het voorgestelde Sashuis van 1519 dat aan de noordzijde van het grote Minnewaterreservoir het niveau en de vloed van de Reie controleert. Ten oosten van het Minnewater komt er in 1646 de Stadsvolmolen bij, die tot 1800 zal werken.

De toename van al oude en nieuwe kloosterorden die zich intra muros vestigen ten tijde van de godsdiensttroebelen en van de Contrareformatie, is in het Magdalenakwartier beperkt en de impact op het stadsweefsel is dan ook in verhouding. Zo betreft de zustergemeenschap van de Sint-Trudoabdij te Odegem, waarvan de oorsprong, als dubbelklooster bij de Eekhoutabdij, minstens opklimt tot de tweede helft van de 12de eeuw, de verworven refuge van de Sint-Baafsabdij aan de Garenmarkt definitief in 1580, nadat hun abdij extra muros volledig was vernield. Hun goed zullen ze verder uitbreiden door het aanpalende domein van het klooster van de "Staelijzerbroeders" in te nemen in 1588 en hun kapel te laten herstellen als abdijkerk. Wanneer de zusters jakobinessen in 1578 hun klooster Engelandate in Assebroek verlaten, vinden ze een veilig onderkomen in hun refugium dat ze al in 1534 hadden aangekocht; vanaf 1597 zullen ze het aanpassen en verbouwen tot klooster op hun terrein gelegen tussen de Oude- en de Nieuwe Gentweg.

Als nieuwe orde in Brugge slagen de kapucinessen of penitenten van Bourbourg (Noord-Frankrijk) er in 1656 in de toelating te krijgen om zich in de Stad te vestigen; na het aankopen van gronden tussen de Katelijnestraat en de Vispaanstraat zullen ze pas in 1699 beginnen met de oprichting van hun klooster.

De stichting van nieuwe godshuizen, met sociaal-religieuze connotatie, is ook nog in de 17de- begin 18de eeuw afhankelijk van het privé-initiatief. In het Magdalenakwartier doet zich een zekere concentratie voor van een vijftal 17de-eeuwse ensembles in het begin en het midden van de Katelijnestraat, in de strook tussen het begin van de Nieuwe Gentweg en de Driekroezenstraat en de Werkhuisstraat. Voorts is er in die buurt een godshuis van 1713-1715 te vinden aan de Noordstraat en een ander van 1756 aan de Oude Gentweg, dat oorspronkelijk voorzien wordt voor acht gezinnen van het Kleermakersambacht. Het "Godshuis de la Fontaine" van 1636, bestemd voor twaalf oude soldaten, is ook door zijn ligging aan de Zwarte Leertouwersstraat een apart geval. Hetzelfde geldt voor het "Godshuis De Pelikaan" aan de Groenerei, met stichtingsakte uit 1708 en 1714; ten behoeve van zeven weduwen worden de twee, in 1707 aangekochte huizen ingericht als zeven wooneenheden.

De twee heesters die in dit kwartier zijn gelokaliseerd, zijn uit het straatbeeld verdwenen. Van de 16de-eeuwse "Abbengiheester" achter het ensemble van twee woningen aan de Minderbroedersstraat nummer 20, zijn drie traveeën opgenomen in de tuinvleugel. De Heester van 1752 die samen met blekerijvelden de westzijde van de Sulferbergstraat innam, is in 1962 vervangen door een banale woning (nummer 36).

De ontmanteling van de vesten vanaf 1782 leidt ook in dit kwartier in een eerste fase tot het geleidelijk beplanten en aanleggen van de "promenade". Voor de Gentpoortvest wordt vanaf 1853-1854 het ontwerp van de Leuvense architect E. Rosseels uitgevoerd: de Poppkaart van 1865 toont zeer goed het tracé van het kronkelende wandelpad; het verdeelt zich sierlijk in twee onregelmatige lobben die even worden verenigd en dan weer verder lopen tot aan de Katelijnepoort; het voorziene bomenbestand biedt een uitgekiende afwisseling van in- en uitheemse soorten. Het groen wordt dan doorgetrokken over de Katelijnevest, waar de basis van de vroegere stadstoren van 1780 tot 1914 wordt gebruikt als ijskelder. De Minnewaterbrug leidt dan tot de Begijnenvest die als beboomde wandelzone wordt ingericht in 1881-1882 door de Gentse landschapsarchitect H. Van Hulle. Aan de oostzijde worden aan de Bonin-, Tentpoort- en Katelijnevest straten doorgetrokken aan de lagere stadszijde; de vroegere bleekweiden, die al sinds het midden van de 19de eeuw sporadisch waren ingenomen door traditionele bedrijfsgebouwen, zullen vanaf het derde kwart van de 19de eeuw geleidelijk verder worden verkaveld en bebouwd met arbeiderswoningen en enkele bijkomende industriële vestigingen. De Begijnenvest wordt vanaf 1892 aan oost- en zuidzijde afgezet door de bakstenen omheiningsmuur van de Minnewaterkliniek.

Het afschaffen van de talrijke kloosters onder Jozef II en later onder het Frans Bewind brengt ook hier functieverhuizingen mee. Naargelang van het geval wordt het gebouwencomplex volledig of gedeeltelijk behouden of gesloopt. Van het reeds in 1764 verkochte willemijnenklooster aan de Gentpoortstraat zal de bewaarde kerk tot 1804 worden gebruikt voor de binnenparochie van Sint-Catharina; na de afbraak zal het hoekpand omstreeks 1850 worden ingenomen door de mouterij d'Hoedt-Cauwe. In het in 1783 opgeheven jakobinessenklooster wordt de religieuze bestemming tot 1796 bestendigd door de zusters conceptionisten; vanaf 1834 tot 1926 zal het complex als Sint-Dominicusgesticht zijn plaats in de verzorgingssector innemen. Dit is ook het geval voor de eindbestemming van het alexianenklooster aan de Katelijnestraat nummer 65 dat al in 1794 wordt afgeschaft. Het leger gebruikt het als gevangenis en stapelplaats tot 1841; nadien zal het worden ingenomen door de broeders van liefde die er naast hun klooster ook een school en bejaardenopvang in onderbrengen en het geheel daartoe uitbreiden aan de kant van de Oude Gentweg. Het domein van de Eekhoutabdij, die in 1796 wordt gesekwestreerd en afgebroken, zal als tuin worden gevoegd bij het grote herenhuis aan de Garenmarkt nummer 10 dat in 1834 wordt aangekocht door bankier Dujardin. Bij de falen van de bank zal het hele complex in 1877 worden overgenomen door de Dames de Saint-André die er hun klooster en onderwijsinstelling inrichten en er al in 1878 een nieuwe neogotische vleugel aan toevoegen.

Aan het klooster van de Kastanjeboom, afgebroken in 1798, herinnert alleen nog de naam van de zijstraat van de Katelijnestraat. Het meest markant zijn de gevolgen van de opheffing van het minderbroedersklooster in 1796 en de afbraak vanaf omstreeks 1800, waar Brugge onder meer zijn geliefd binnenstedelijk groen aan te danken heeft. Na een eerste fase van privatisering is de Stad er uiteindelijk in geslaagd het hele domein aan te kopen met de bedoeling er de gevangenis 't Pand uit

te breiden, de Heiligen Magdalena- en Catharinakerk op te richten en er een park aan te leggen op de resterende 2,5 hectare.

Op deze belangrijke wijzigingen na behoudt de kern van het kwartier zijn basisstramien waarin gebouwen worden ingepast die verband houden met de demografische en economische ontwikkeling. Nieuwe bedrijven en arbeiderswoningen vestigen zich voornamelijk in de gunstige omgeving van de Bonin- en Gentpoortvest met aansluiting via de gracht op de Coupure en het kanaal Gent-Oostende. Aan de Boninvest vestigen zich vanaf 1851 bedrijfsgebouwen zoals de stokerij Van Mullem ter hoogte van het nummer 44, met een directeurswoning van 1872 in neo-Brugse stijl en de ijzergieterij La Madeleine, te situeren ter hoogte van de huidige nummers 18-22. De vlasspinnerij Mamet werkt er vanaf 1851 tot 1874, na uitbreidingen in 1854 en 1857 van de te Brugge gekende architect I. Alleweireldt. Het complex zal in 1877 worden overgenomen en aangepast door de mouterij D'Hoedt-Cauwe en blijft bestaan tot 1952. In dezelfde zone, aan de Gentpoortvest, loopt de productie van de brouwerij Tivoli van 1899 tot 1914, waarbij de mouterij achteraan nog bewaard is. Van de brouwerij "Du Lac" aan de Katelijnevest, die werkt van 1919 tot 1965, is de kuiperij bewaard.

De oudere, van 1546 tot 1954 producerende brouwerij "Den Anker" aan de Wijngaardstraat vervangt in 1890 haar brouwershuis en -bedrijf door een nieuwe monumentale eigenaarswoning met twee aanpalende opbrengsthuizen. Aan het Walplein groeit de concentratie van kleine brouwerijen vanaf het midden van de 19de eeuw uit tot het complex van de "Halve Maan" dat nu nog deels als huisbrouwerij, taverne en museum fungeert.

Van het zestal forten in het kwartier, waarvan er drie aan de Oude Tentweg lagen, rest hier alleen liet "Fort Kattepoortje" (nummers 153-167). In feite gaat het om een klein pleinbeluik dat opklimt tot 1792 en toegankelijk is via een deurtje en een smalle gang aangebracht in een ouder diephuis met een lijstgevel en een in- en uitzwinkende top (nummer 169). De acht lage huisjes zijn er hoofdzakelijk per twee of drie geschikt rondom een onregelmatige binnenplaats. Uit archieven blijkt dat het fort in 1892 30 inwoners telde, waarvan er toen 10 stierven aan de heersende cholera-epidemie en 5 besmettingen opliepen. Het beeldkastje met een Sint-Rochusbeeld boven de ingang herinnert hieraan. Het na de Eerste Wereldoorlog verdwenen "Fort Buse" met zijn vijf huisjes ontstaan aan een waterstraatje tussen de Kastanjeboomstraat en de Reie, is er nog lokaliseerbaar dankzij het poortje nummer 10. Van het grootste Fort van het "Centillepoortje" aan de Gentpoortvest met zijn 17 plus 10 woningen opgetrokken in 1841 en 1848 op een grote moestuin van de Visspaanstraat rest alleen de straatnaam "Sentillenhof" die gegeven werd aan een sociaal huisvestingsproject opgetrokken in 1990 op het terrein van het in 1950 gesloopte fort.

Tot de verspreide bestemmingen horen de onderwijsinstellingen, al dan niet begeleid door kloosters. Een merkwaardig voorbeeld is de Bewaarschool met klooster van de zusters van Sint-Vincentius a Paolo, opgetekend op de Poppkaart van 1865. De zusters laten deze gebouwen aan de Wijngaardplaats met steun van plaatselijke mecenasen bouwen vanaf hun aankomst te Brugge in 1851. Hun terrein loopt door tot de Noordstraat en wordt aan de zuidzijde begrensd door de Arsenaalstraat. De bestaande Bogaardenschool aan de Katelijnestraat, die als liefdadigheidsinstelling vanaf 1796 wordt beheerd door de Burgerlijke Godshuizen, wordt definitief gesloten in 1883 bij gebrek aan financiële middelen. Van 1886 zal het complex deels als museum dienen voor de verzameling van de Academie in de Poortersloge aan de gelijknamige straat in de oudste kern, en vanaf 1891 deels de "Akademie van Schoone Kunsten Nijverheid en Handel" herbergen. De oude

gebouwen zullen hiertoe worden gerestaureerd en uitgebreid tot het huidige U-vormige complex met een binnenplaats aan de straat. In dezelfde omgeving ontstaat aan de Arsenaalstraat op initiatief van de zusters van Sint-Vincentius a Paolo, een eerste beroepsschool, die na enige tijd wordt overgenomen door de Stad en als Stedelijke Nijverheids- en Taalleergangen "De Bogaerde" en vorm krijgt in klassenvleugels daterend uit het einde van de 19de eeuw, 1908, 1921 en 1928. Door de aanwezigheid van deze drie instellingen ontstaat een soort van cluster die wordt aangevuld door de vermelde school van de broeders van liefde tussen de Katelijnestraat en de Oude Gentweg en door de vanaf 1877 aan de Garenmarkt gevestigde meisjesschool van de "Dames de Saint-André" die zal uitgroeien tot de huidige campus Sint-Andreas.

In het Magdalenakwartier worden ook nieuwe religieuze instellingen gebouwd. De sinds 1841 in Brugge gevestigde zusters redemptoristinnen kopen in 1842, naast vrijgekomen panden van het gesloopte kapucinessenklooster, een grote moestuin aan in de Katelijnestraat; hierbij komt nog het te slopen "Fort De Rycke" of "Fort Nollet" dat sinds 1800-1810 bestond uit vijf huisjes gelegen aan een gang, rechts van het "Godshuis Hertsberghe", nummers 87-101. De loodrecht op de straat geplaatste neogotische kerk met een aanleunend klooster dateert van 1845-1848 en biedt, wat de kerk betreft, een interessant voorbeeld van religieuze architectuur.

Met de bouw van de parochiekerk Heilige Maria Magdalena en Heilige Catharina op een vanaf 1851 aan de kerkfabriek toegewezen zuidelijk deel van het gesloopte minderbroedersklooster, krijgt de binnenparochie van Sint-Catharina uiteindelijk een eigen bedehuis; de rijzige en elegante toren van het monumentale gebouw fungeert hierbij als markant herkenningspunt in het kwartier.

De Popkaart van 1865 toont goed aan hoe de schuine aanleg van de kerk zich verhoudt tot de rest van de vrijgekomen ruimte en hoe het noordwestelijk deel ervan werd gebruikt voor de verdere uitbreiding van de sinds 1827 erkende Rijksgevangenis aan het Pandreitje. Tot het midden van de 19de eeuw neemt ze het Vleeshuis van de Wilde Beenhouwers in dat sinds 1768 de vroegere commerciële galerij 't Pand vervangt en verbouwt het in een verdere fase tot cellengevangenis. In 1854 en 1861-1863 zal het complex worden voltooid met de bouw van de nieuwe zuidelijke uitbreiding en die van het poortgebouw met aanpalende directeurs- en aalmoezenierswoning.

De kroon op deze stadsvernieuwingsoperatie komt er in 1851-1852 met de zwierige aanleg van het park in landschapsstijl door de Leuvense tuinarchitect E. Rosseels; hij voorziet van meet af aan een kiosk, die pas in 1858-1859 wordt opgericht.

Tot de nieuwe instellingen in de sociale en verzorgende sector hoort ook het complex van het "Werkhuis voor Bedelgers" gelegen aan de gelijknamige straat tussen de Oude en de Nieuwe Gentweg. Teruggaand op een ouder laat 18de-eeuws rasp- en gasthuis aan de Nieuwe Gentweg groeit het tijdens de 19de eeuw uit tot een ruim, strikt aangelegd complex met aanpalend groen dat reikt tot aan de Jakobinnessenstraat.

Het traditionele stichten van godshuizen wordt in het Magdalenakwartier voortgezet met het "Godshuis Le Maire" dat in 1910 aan het Walplein wordt ingericht in een voormalig pakhuis; aan de achterzijde wordt het uitgebreid met een viertal huisjes en een kapel en afgesloten door een blinde muur.

Sinds de jaren 1960 wordt aan de historische godshuizen, die nu ook alle overgenomen zijn door het OCMW, de nodige aandacht besteed: hun bouwfysische toestand is geleidelijk verbeterd en ook de woonkwaliteit is er verhoogd door het inbrengen van modern comfort en het samenvoegen van twee eenkamerhuisjes tot ruimere wooneenheden die soms een betere lichtinval hebben gekregen door het vergroten van de kleine vensters in de voorgevel. Gaandeweg is ook meer rekening gehouden met interessante elementen van de interieurs. Binnenplaatsen zijn verzorgd en kleurrijk aangeplant en afsluitingsmuren zijn aan de straat soms verlaagd om een zekere kijk te bieden op het ensemble zonder de privacy van de bewoners te storen.

Nieuwe interbellumwijken zoals in het Guido Gezellekwartier in Brugge Noord, komen hier niet voor; wel wordt soms aan seriebouw gedaan zoals in de Jakobinessenstraat waar in 1935 een tiental eengezinswoningen de plaats innemen van het afgebroken Sint-Dominicusgesticht.

Het Structuurplan van 1972 karakteriseert het Magdalenakwartier als "een dichtbewoonde buurt naast een overwegend onbewoonde buurt" en vergelijkt het hierom met de Seminariekwartier in Brugge Noord. De Katelijne- en Gentpoortstraat worden verder vergeleken wegens hun commerciële functie en verkeersdrukte waarvan het verkeersarme gedeelte van de eerste naar het centrum toe wordt geapprecieerd. Ook wordt hier aandacht besteed aan de het derde "subcentrum" aan de Vismarkt. Een aantal toen nog bestaande bestemmingen, zoals de gevangenis van het Pandreitje en sommige leegstaande of uitbreidende bedrijven, worden als problematisch ervaren en moeilijk te integreren in de toekomst: voor het saneren van de brouwerij Vanderghote wordt een mogelijke herbestemming tot bewoning voorgesteld. Aanbevolen wordt de onderwijsinstellingen in het kwartier alvast te behouden en bijzondere zorg te dragen voor het stadsgroen ten oosten van het Minnewater en de inpandige ruimte van het Sint-Andreas-Lyceum gelegen tussen de Eekhoutstraat en de Nieuwe Gentweg. Ook wordt aangedrongen op het valoriseren van het Koningin Astridpark en van de Boninvest waar de promenade enigszins wordt onderbroken door de stadsopslagplaatsen. Inde loop van de laatste dertig jaar zijn enkele van deze voorstellen wijselijk opgevolgd. Wat betreft de huisvesting kan het voorbeeld worden vermeld van de herbestemming en de inpandige aanvulling van de site van de brouwerij Van der GhoteVanneste aan de Engelstraat en de Zwarteleertouwersstraat in 1982. Zoals vermeld dateert het nieuwbouwproject van het Sentillehof, dat eengezinswoningen en appartementen groepeerd rond een binnenplaats, uit de jaren 1990. Het 19de-eeuwse Bedelaarswerkhuis is ten behoeve van de Vlaamse administratie herbestemd, aangepast en gedeeltelijk ontsloten in 1976-1980; de bijkomende nieuwe bouw aan de Oude Gentweg behoort tot de toenmalige "Brugse invularchitectuur", terwijl het opnieuw aangelegde domein rekening houdt met de voorschriften voor parkeerruimte. Het project voor stadswoningen van 't Pandreitje (2000-2003) combineert eveneens het behoudende restauratieve renovatie van het poortgebouw en de directeurs- en aalmoezenierswoning van de gelijknamige, historische gevangenis met een diversiteit van inpandige woningen die willen beantwoorden aan de huidige desiderata van de nieuwe stadsbewoners en passen in de herwaarderingspolitiek van de binnenstad. De herbestemming van een deel van het alexianenklooster aan de Katelijnestraat komt tegelijkertijd tegemoet aan het toenmalige gebrek aan parkeergarages en hotelkamers in de binnenstad. In 1988 worden de kloostergebouwen gesloopt op de voormalige refter na: het uitgevoerde project biedt een ontsluiting van het bouwblok tussen de Katelijnestraat en de Oude Gentweg en een vervlechting van oude en nieuwe bouw rond een binnenplaats die aangelegd is boven de ondergrondse garage. De aanbevelingen van het Structuurplan worden ook opgevolgd wat betreft het verbeteren en invoe

van openbaar groen. Het terrein van het afgebroken "Fraeyhuis" aan het Minnewater wordt in 1974 door de Stad aangekocht: in plaats van de verschillende voorstellen tot verkaveling zal het gebied in 1977-1979 worden geïntegreerd in de aanleg van het Minnewaterpark met een gediversifieerde recreatieve functie voor de bewoners en bezoekers. Rekening houdend met de ingevoerde autobusparkings van het Kanaaleiland wordt in 1986 een eerste houten voetgangersbrug voorzien die de toeristen een vlotte verbinding geeft met het Minnewater. Deze brug zal in het kader van Brugge 2002 worden vervangen door de IJspuibrug, een metalen constructie met een verzorgde vormgeving. In dezelfde context wordt op het einde van de Coupure een nieuwe, "oprolbare" voetgangers- en fietsersbrug gebouwd die de Kazerne- en Boninvest verbindt. Het Jakobinessenpark, aangelegd in 2002 op braakliggende grond in de gelijknamige straat, beantwoordt met zijn recreatieve uitrusting aan de noden van de buurt. Ten slotte heeft ook het Koningin Astridpark, zoals gesuggereerd in het Structuurplan, een opknapbeurt gekregen waarbij de terugkeer naar de oorspronkelijke kleurstelling van de kiosk in 1995 een aantrekkelijke meerwaarde betekent. Interessant is wel de inmiddels geëvolueerde evaluatie van de bedrijfsgebouwen van de brouwerij De Halve Maan: het Structuurplan beschouwde het complex als een storend element in de nabijheid van het Begijnhof en in het gezicht op de Onze-Lieve-Vrouwetoren; vandaag wordt het beschouwd als één van de laatste, interessante en nog werkende getuigen van het rijke bierbrouwer in de binnenstad en een bijkomende toeristische attractie. In dezelfde context van herwaardering past de ontsluiting sinds 2002, van de neogotische Heiligen Magdalena en Catharinakerk: ze wordt losgekoppeld van de katholieke eredienst en herbestemd als "open ruimte" waarin een multifunctioneel platform wordt aangelegd voor culturele evenementen en de westelijke berging wordt ingericht als stille bezinningsruimte.

- **Siteniveau**

Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 zijn de Katelijnestraat en de Oude Gentweg duidelijk te zien. Het plangebied wordt als volledig bebouwd aangegeven, met huizen langs beide straten. De kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 toont eenzelfde beeld. Op de kaart van Guicciardini uit 1581 is een iets andere voorstelling afgebeeld, met ter hoogte van het plangebied een huizenrij aan de Katelijnestraat, met erachter een tuin en een afsluitende muur aan de Oude Gentweg. Deze situatie is ook te zien op de Sanderuskaart uit 1641, en ook enigszins op de voor het plangebied minder gedetailleerde Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de Poppkaart uit ca. 1865 is de voormalige opdeling van het terrein nog duidelijk te zien: een grotere woning aan de Katelijnestraat, een achterliggende open ruimte (tuin?) en een aantal kleinere gebouwtjes/huizen aan de Oude Gentweg. Nadien wordt het plangebied op de oude kaarten als 1 bebouwd geheel aangeduid. Op de luchtfoto's vanaf 1971 is de huidige situatie herkenbaar.

Figuur 16 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 (bron: <https://erfgoedbrugge.be/>).

Figuur 17 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 (bron: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3b/Old_map_of_Bruges_by_Marcus_Gheeraerts_de_oude_in_1562_01.jpg), het noorden bevindt zich linksonder.

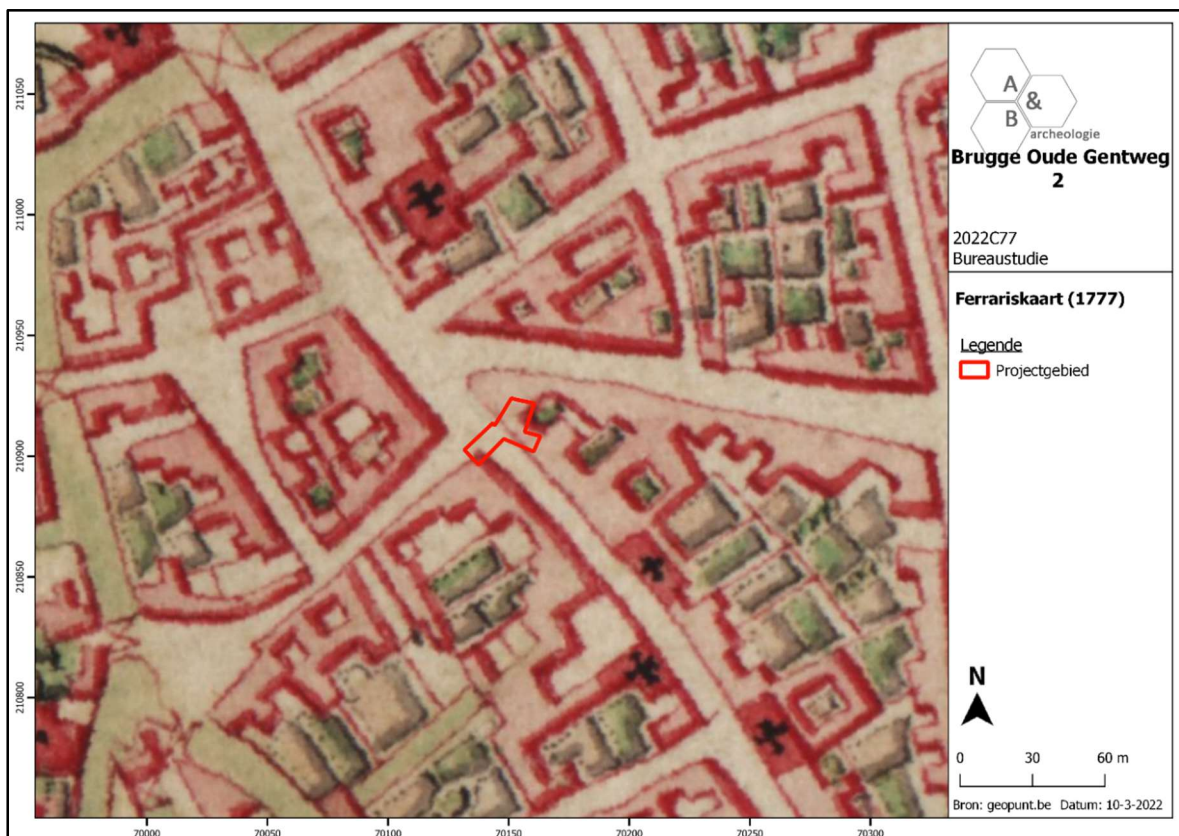
Figuur 18 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Guicciardini uit 1581 (bron: <https://erfgoedbrugge.be/>), het noorden bevindt zich linksonder.

Figuur 19 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Sanderus uit 1641 (bron: <https://erfgoedbrugge.be/>), het noorden bevindt zich linksonder.

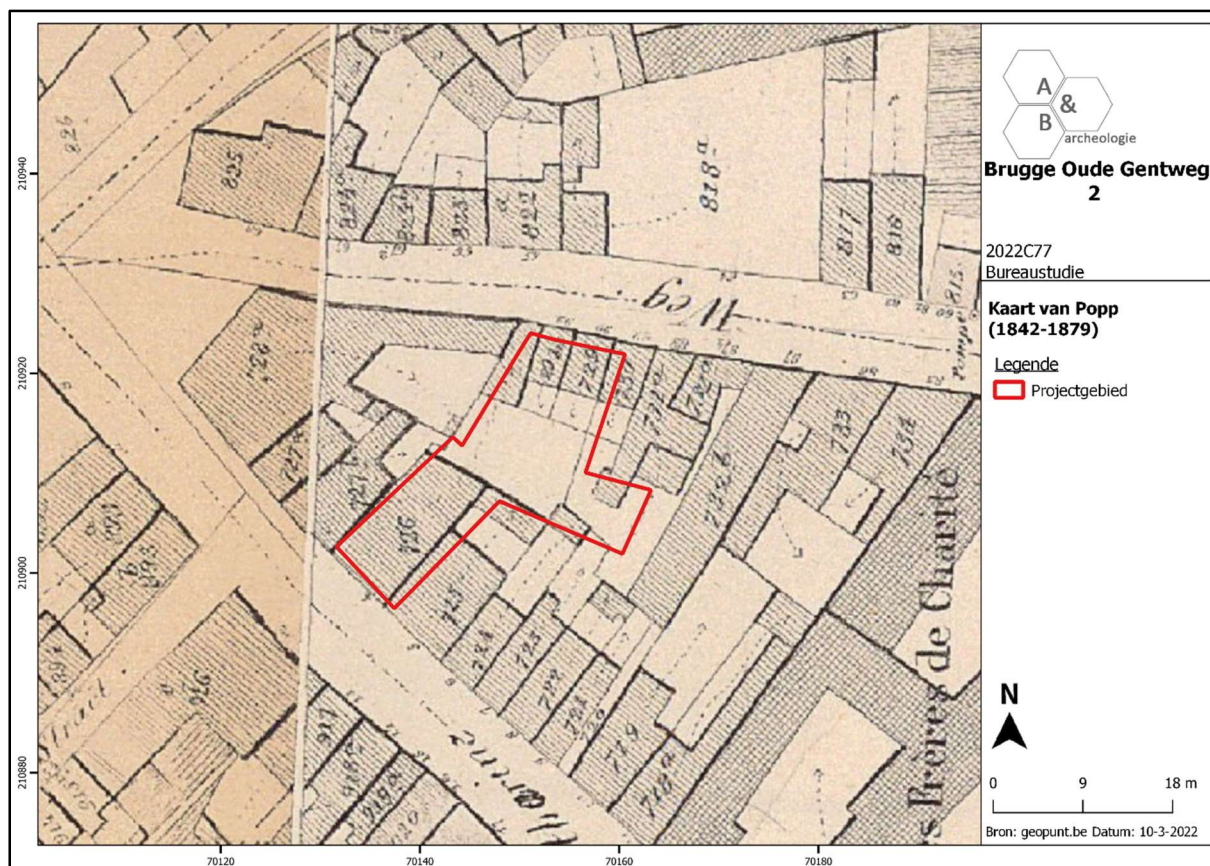
Figuur 20 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart uit 1777 (bron: geopunt.be). De projectie moet iets naar het noordoosten opschuiven.

Figuur 21 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart uit 1777, detail (bron: geopunt.be). De projectie moet iets naar het noordoosten opschuiven.

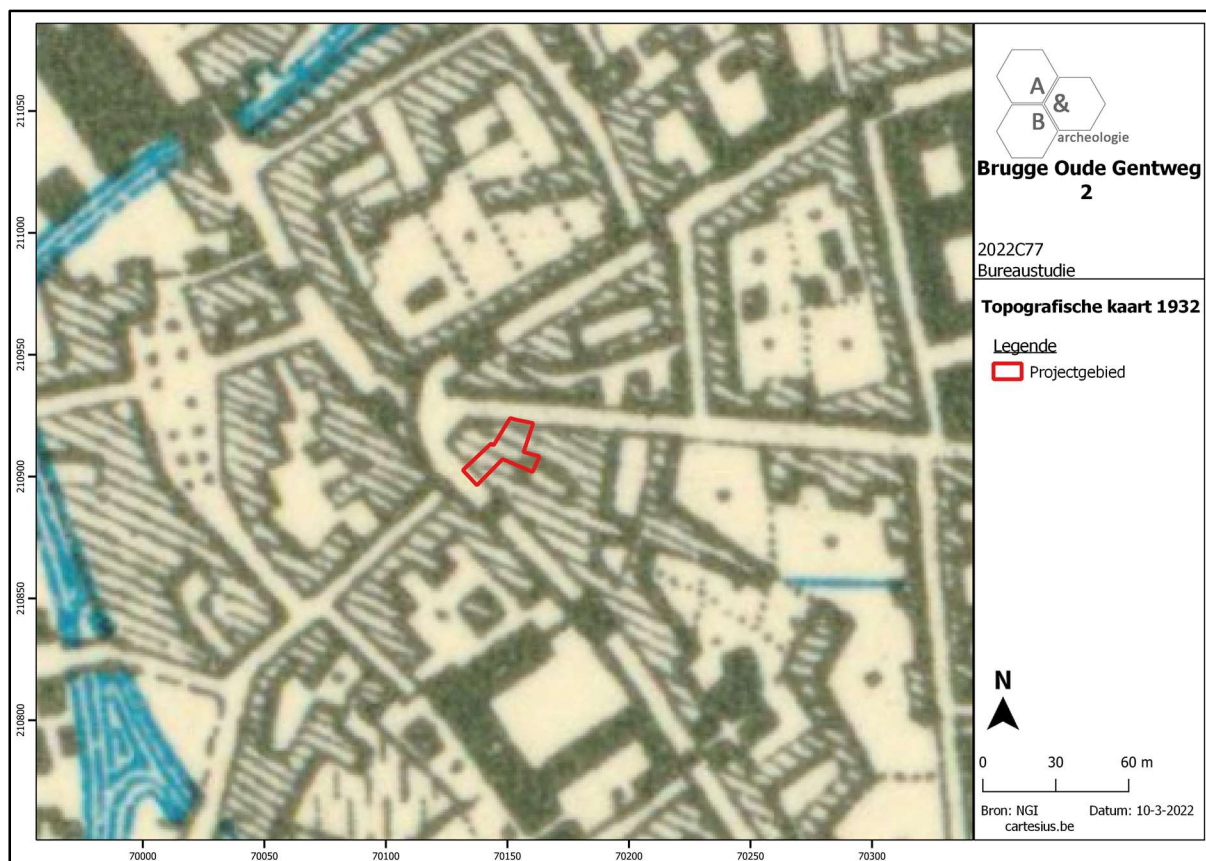
Figuur 22 Aanduiding van het plangebied op de topografische kaart van 1861 (bron: cartesius.be en NGI).

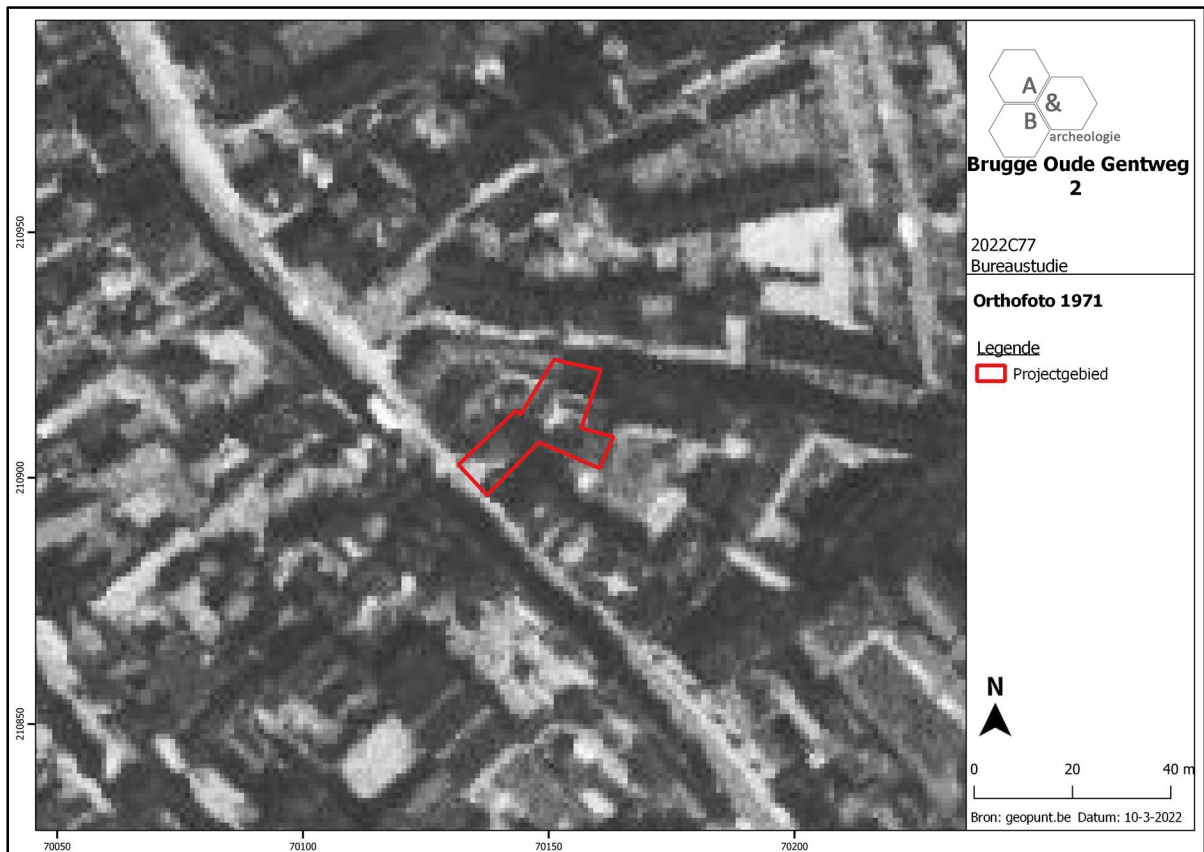
Figuur 23 Aanduiding van het plangebied op de Poppkaart uit 1865 (bron: geopunt.be).

Figuur 24 Aanduiding van het plangebied op de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

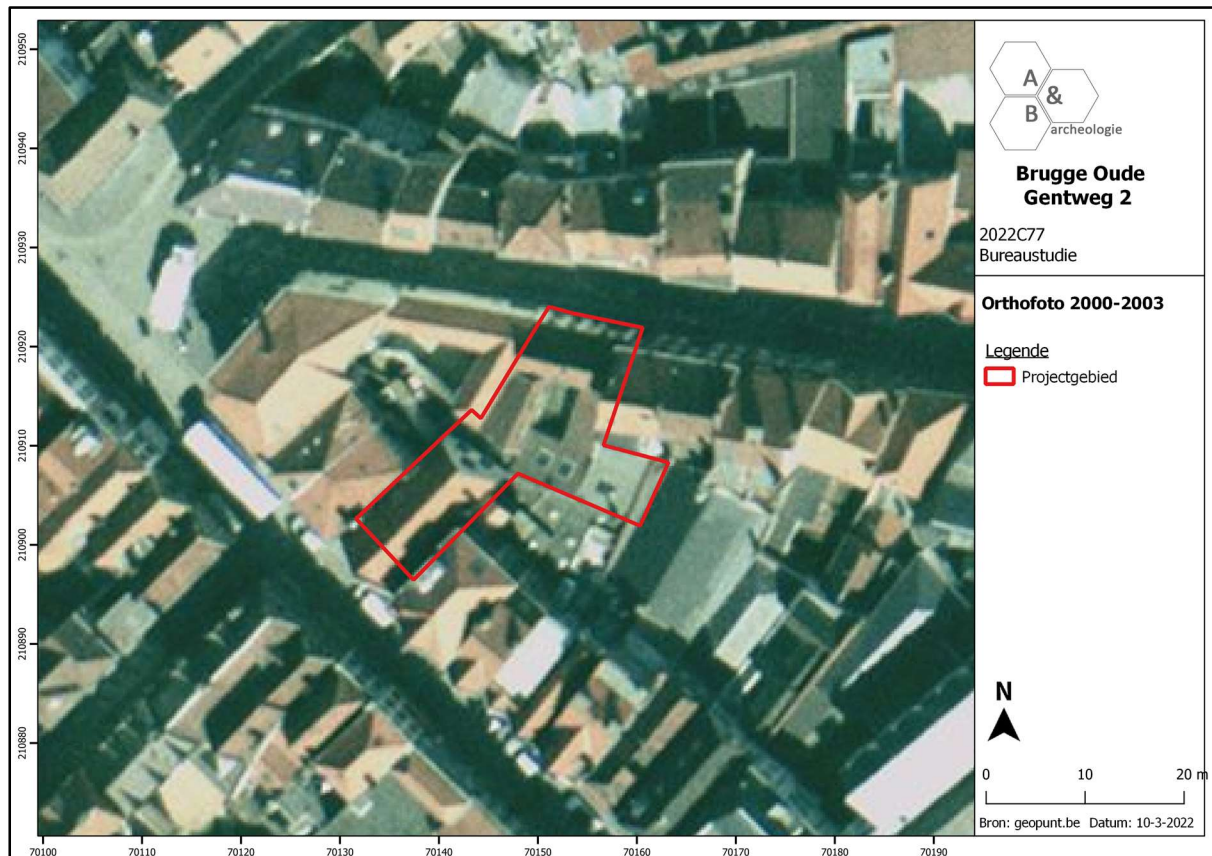
Figuur 25 Aanduiding van het plangebied op de topografische kaart van 1932 (bron: cartesius.be en NGI).

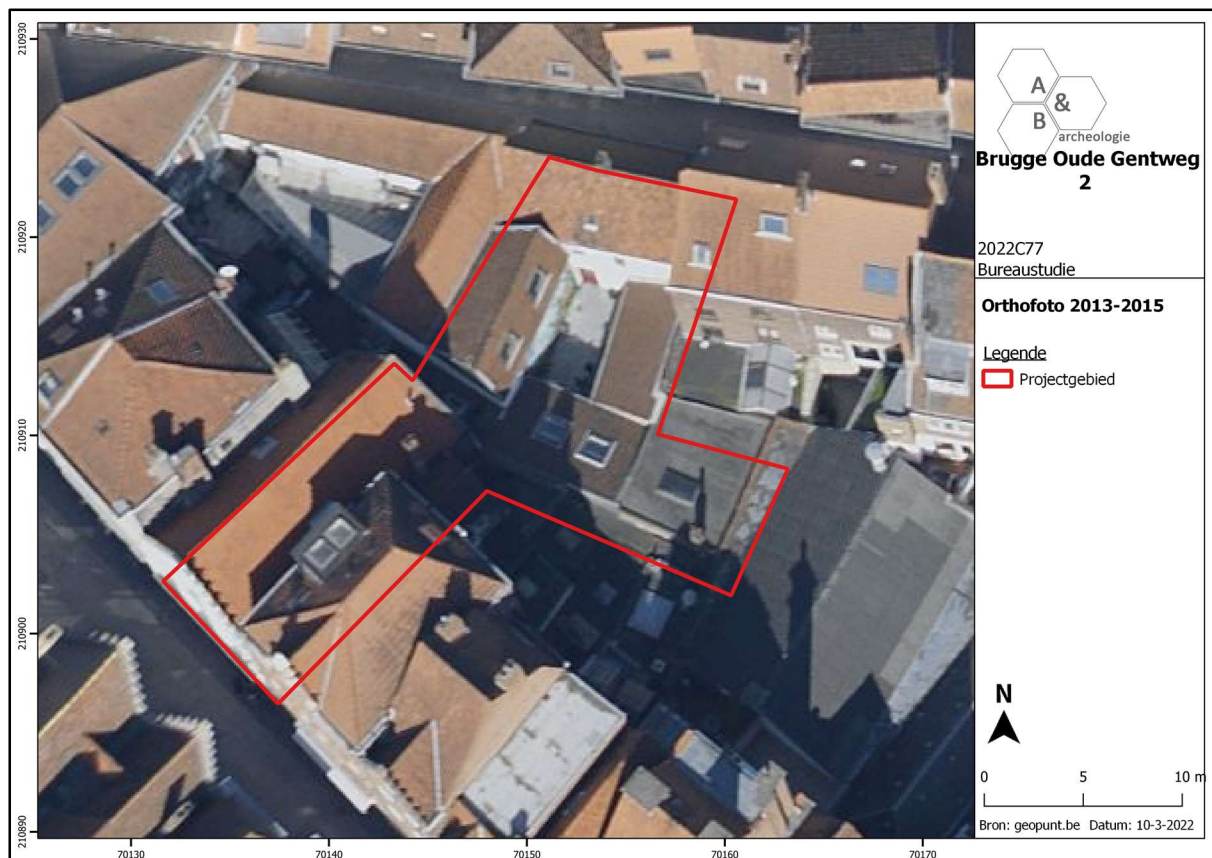
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2013-2015 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Nabij het plangebied zijn reeds een aantal archeologische waarnemingen gedaan. Ook ter hoogte van het plangebied wordt een gekende site aangeduid (CAI Locatie 155006, site van 1ha groot die zich naar het noordwesten en vooral zuidoosten uitstrekt) aangeduid, maar het onderzoek situeerde zich in werkelijkheid een eindje naar het zuidoosten, op het terrein zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats. Begin jaren 1980 werd hier naar aanleiding van de aanleg van een ondergrondse parking een archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een prehistorische laag werd aangetroffen met daarin honderden ruwwandige scherven, een paar gegladde scherven en een twintigtal vuursteenfragmenten, te dateren in de late bronstijd-late ijzertijd. Er werd ook 100kg 15de-eeuws aardewerk aangetroffen, en vondsten uit de 16de tot 20ste eeuw. Er werden restanten van het Alexianenklooster (1470-1789) aangesneden: fundering van de muur van de pandgang, resten van een bakstenen waterput, een laag met keukenafval (15de eeuw), enkele laat- en postmiddeleeuwse afvalkuilen en een houten tonwaterput.

Eveneens ten zuidoosten duidt CAI Locatie 152284 op een opgraving uit 1981 waarbij materiaal uit de vroege tot midden bronstijd werd aangetroffen: 3 afslagen van gepolijst lithisch materiaal; 29 afslagen, 1 fragment van een kloptsteen, handgemaakt aardewerk (bruinrood tot bruingrijs, verschaald met schervengruis).

Ter hoogte van de Bogaerdenkapel (CAI Locatie 156990), ook te zuidoosten, werd een 16de-17de-eeuws graf ontdekt in 1979.

Een recenter proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd in 2012 in de tuin van het klooster van de Zusters Redemptoristinnen (CAI Locatie 207178), leverde geen enkel archeologisch spoor op. Wel werd lokaal een bewaarde podzol aangesneden, op ca. 2m onder het huidige oppervlak; deze oude bodem staat mogelijk in verband met de hierboven beschreven bronstijd vindplaats. De vondsten aangetroffen in de tuingrond zijn hoofdzakelijk laatmiddeleeuws, opmerkelijk was een fragment van een 14-15de-eeuws pelgrimsinsigne in lood-tin legering, met bewaard gebleven sporen van polychromie.¹⁰

Iets ten westen van het plangebied werd op CAI Locatie 155607 in 1989 een bakstenen waterput aangetroffen, met een gering aantal postmiddeleeuwse vondsten in de vulling.

Ten noordoosten leverde een kleinschalig onderzoek bakstenen muurrestanten van een 16de-eeuws diephuis op, ter hoogte van CAI Locatie 159036.

¹⁰ <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/2597/ROEV2597-001.pdf>

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied behoort tot het zgn. Magdalenakwartier. Dit kwartier bevindt zich binnen de 2de stadsomwalling en is in de 13de eeuw ontstaan. De Oude Gentweg en de Katelijnestraat die het plangebied resp. in het noorden en het zuiden begrenzen, leiden beide naar een stadspoort en behoren tot de oudste straten van het kwartier. Hoe het plangebied er tijdens de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 zijn de Katelijnestraat en de Oude Gentweg duidelijk te zien. Het plangebied wordt als volledig bebouwd aangegeven, met huizen langs beide straten. De kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 toont eenzelfde beeld. Op de kaart van Guicciardini uit 1581 is een iets andere voorstelling afgebeeld, met ter hoogte van het plangebied een huizenrij aan de Katelijnestraat, met erachter een tuin en een afsluitende muur aan de Oude Gentweg. Deze situatie is ook te zien op de Sanderuskaart uit 1641, en ook enigszins op de voor het plangebied minder gedetailleerde Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de Poppkaart uit ca. 1865 is de voormalige opdeling van het terrein nog duidelijk te zien: een grotere woning aan de Katelijnestraat, een achterliggende open ruimte (tuin?) en een aantal kleinere gebouwtjes/huizen aan de Oude Gentweg. Nadien wordt het plangebied op de oude kaarten als 1 bebouwd geheel aangeduid. Op de luchtfoto's vanaf 1971 is de huidige situatie herkenbaar. Algemeen kan gesteld worden dat het bouwblok waarin het plangebied is gelegen minstens tot de late middeleeuwen teruggaat, en dat de bebouwing zich vermoedelijk eerst concentreerde langs de Katelijnestraat, het noordelijke deel was van de 16de tot de 18de eeuw vermoedelijk in gebruik als tuin; pas in de loop van de 19de eeuw verschijnt er bebouwing langs de Oude Gentweg, nadien wordt het terrein bijna volledig bebouwd.

- Nabij het plangebied zijn reeds een aantal archeologische waarnemingen gedaan. Ook ter hoogte van het plangebied wordt een gekende site aangeduid (CAI Locatie 155006, site van 1ha groot die zich naar het noordwesten en vooral zuidoosten uitstrekt) aangeduid, maar het onderzoek situeerde zich in werkelijkheid een eindje naar het zuidoosten, op het terrein zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats. Begin jaren 1980 werd op die locatie naar aanleiding van de aanleg van een ondergrondse parking een archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een prehistorische laag werd aangetroffen met daarin honderden ruwwandige scherven, een paar gegladde scherven en een twintigtal vuursteenfragmenten, te dateren in de late bronstijd-late ijzertijd. Er werd ook 100kg 15de-eeuws aardewerk aangetroffen, en vondsten uit de 16de tot 20ste eeuw. Er werden restanten van het Alexianenklooster (1470-1789) aangesneden: fundering van de muur van de pandgang, resten van een bakstenen waterput, een laag met keukenafval (15de eeuw), enkele laat- en postmiddeleeuwse afvalkuilen en een houten tonwaterput. Ook bij enkele andere onderzoeken in de buurt werd op ca. 2m diepte een laag aangetroffen in associatie met vondsten uit de metaaltijden.

- Er kan aan het plangebied een hoge archeologische verwachting worden toegekend, voor sites met een complexe stratigrafie uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, en mogelijk zelfs met een component uit de metaaltijden op grotere diepte. Mogelijk zijn er aan de zijde van de Katelijnestraat restanten van oudere bewoning bewaard, centraal en langs de Oude Gentweg kan eerder aan oude

tuinlagen gedacht worden, hoewel oudere bewoning hier ook niet uit te sluiten is. De impact van de huidige bebouwing op de archeologische sporen is ongekend.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De initiatiefnemer wenst het pand van de Oude Gentweg af te splitsen van de winkel in de Katelijnestraat en volledig om te vormen naar een ééngezinswoning. Deze werken beperken zich dus tot het noordelijke deel van het plangebied. Een klein volume zal gesloopt worden en wordt bij de bestaande buitenkoer gevoegd. Deze buitenkoer zal over een oppervlakte van 41,56m² uitgegraven worden. Het terreinniveau zal hierdoor 35cm zakken, maar door aanleg van terras e.d. zal nog ca. 10cm extra uitgegraven moeten worden en dus zal de bodemingreep hier 45cm in totaal zijn. Op het gelijkvloers in de woning langs de Oude Gentweg zal de vloer uitgegraven worden over een oppervlakte van 75,39m² met een diepte van 40,5cm. Dit is gemeten van de bestaande nulpas tot de onderkant van de nieuwe betonplaat. Ook zal in de woning een nieuwe regenwaterput in PVC worden geplaatst, en een aantal nieuwe nutsleidingen. De aanleg van de regenwaterput betekent een diepere uitgraving (ca. 2m diep op een oppervlakte van ca. 4m²), de uitgravingen voor de nutsleidingen zijn smal, sleufvormig en minder diep.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet worden aangetoond. Omdat de diepte van een eventueel archeologisch niveau en de verstoringsgraad als gevolg van de huidige bebouwing niet exact gekend is, kan niet uitgemaakt worden of de geplande werken al dan niet zullen leiden tot een vernieling van archeologische sporen. Er is in dit deel van de stad al enig archeologisch onderzoek gebeurd, waaruit blijkt dat er naast een verwachting voor archeologische sporen uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, ook sites uit de metaaltijden kunnen aangesneden worden.

Tegenover de hoge archeologische verwachting dient echter de beperkte aard van de geplande bodemingrepen te worden afgewogen. De werken vinden enkel plaats in het noordelijke deel van het plangebied en gaan over een oppervlakte van 116,95m² maximaal 45cm diep; de enige diepere ingreep betreft de aanleg van de regenwaterput. Enerzijds is er dus een ingreep die beperkt is in diepte over een grotere oppervlakte, anderzijds is er een ingreep die heel beperkt is in oppervlakte, maar wel tamelijk diep gaat. Al bij al lijken deze beperkte bodemingrepen niet ingrijpend genoeg om een verder vooronderzoek te kunnen motiveren. Net door het beperkte karakter van de bodemingrepen, zal een verder vooronderzoek weinig relevante kennisvermeerdering opleveren. Waar de huidige verharding wordt opgebroken en tot maximaal 45cm wordt verdiept, zal ongetwijfeld nog een stabilisatie- en puinpakket aanwezig zijn onder deze verharding, naar analogie met het gros van sites in stadscontext. De kans dat er op die beperkte diepte relevante archeologische sporen aanwezig zijn, in een voormalige tuinzone, is klein. Bij het uitgraven van de regenwaterput worden mogelijk wel archeologische sporen vernield, maar de oppervlakte van deze put is zodanig klein dat verder onderzoek ervan ook niet als relevant wordt beschouwd. Er wordt dus geen verder vooronderzoek geadviseerd in het kader van de geplande werken.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied behoort tot het zgn. Magdalenakwartier. Dit kwartier bevindt zich binnen de 2de stadsomwalling en is in de 13de eeuw ontstaan. De Oude Gentweg en de Katelijnestraat die het plangebied resp. in het noorden en het zuiden begrenzen, leiden beide naar een stadspoort en behoren tot de oudste straten van het kwartier. Hoe het plangebied er tijdens de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 zijn de Katelijnestraat en de Oude Gentweg duidelijk te zien. Het plangebied wordt als volledig bebouwd aangegeven, met huizen langs beide straten. De kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 toont eenzelfde beeld. Op de kaart van Guicciardini uit 1581 is een iets andere voorstelling afgebeeld, met ter hoogte van het plangebied een huizenrij aan de Katelijnestraat, met erachter een tuin en een afsluitende muur aan de Oude Gentweg. Deze situatie is ook te zien op de Sanderuskaart uit 1641, en ook enigszins op de voor het plangebied minder gedetailleerde Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de Poppkaart uit ca. 1865 is de voormalige opdeling van het terrein nog duidelijk te zien: een grotere woning aan de Katelijnestraat, een achterliggende open ruimte (tuin?) en een aantal kleinere gebouwtjes/huizen aan de Oude Gentweg. Nadien wordt het plangebied op de oude kaarten als 1 bebouwd geheel aangeduid. Op de luchtfoto's vanaf 1971 is de huidige situatie herkenbaar. Algemeen kan gesteld worden dat het bouwblok waarin het plangebied is gelegen minstens tot de late middeleeuwen teruggaat, en dat de bebouwing zich vermoedelijk eerst concentreerde langs de Katelijnestraat, het noordelijke deel was van de 16de tot de 18de eeuw vermoedelijk in gebruik als tuin; pas in de loop van de 19de eeuw verschijnt er bebouwing langs de Oude Gentweg, nadien wordt het terrein bijna volledig bebouwd.

Nabij het plangebied zijn reeds een aantal archeologische waarnemingen gedaan. Ook ter hoogte van het plangebied wordt een gekende site aangeduid (CAI Locatie 155006, site van 1ha groot die zich naar het noordwesten en vooral zuidoosten uitstrekt) aangeduid, maar het onderzoek situeerde zich in werkelijkheid een eindje naar het zuidoosten, op het terrein zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats..

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Neen. De impact van de huidige bebouwing en verharding is niet gekend.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De initiatiefnemer wenst het pand van de Oude Gentweg af te splitsen van de winkel in de Katelijnestraat en volledig om te vormen naar een ééngezinswoning. Deze werken beperken zich dus tot het noordelijke deel van het plangebied. Een klein volume zal gesloopt worden en wordt bij de bestaande buitenkoer gevoegd. Deze buitenkoer zal over een oppervlakte van 41,56m² uitgegraven worden. Het terreinniveau zal hierdoor 35cm zakken, maar door aanleg van terras e.d. zal nog ca.

10cm extra uitgegraven moeten worden en dus zal de bodemingreep hier 45cm in totaal zijn. Op het gelijkvloers in de woning langs de Oude Gentweg zal de vloer uitgegraven worden over een oppervlakte van 75,39m² met een diepte van 40,5cm. Dit is gemeten van de bestaande nulpas tot de onderkant van de nieuwe betonplaat. Ook zal in de woning een nieuwe regenwaterput in PVC worden geplaatst, en een aantal nieuwe nutsleidingen. De aanleg van de regenwaterput betekent een diepere uitgraving (ca. 2m diep op een oppervlakte van ca. 4m²), de uitgravingen voor de nutsleidingen zijn smal, sleufvormig en minder diep.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Er geldt echter een hoge archeologische verwachting voor het terrein.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Niet van toepassing. Hoewel er mogelijk archeologische sporen aanwezig zijn, wordt er geen verder vooronderzoek geadviseerd in het kader van de geplande werken.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Brugge Oude Gentweg 2-Katelijnestraat 49 (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Brugge, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 360m² groot en kent een onregelmatige vorm. In het zuiden grenst het aan de Katelijnestraat, in het noorden aan de Oude Gentweg. Het terrein is zo goed als volledig bebouwd, in het noordelijke deel is een kleine binnenkoer aanwezig. De bebouwing bestaat uit 1 doorlopend complex, opgedeeld in gebouw Oude Gentweg 2 in het noorden en gebouw Katelijnestraat 49 in het zuiden. Beide panden vormen momenteel één geheel en worden door de uitbater/eigenaar gebruikt als een doorlopende winkel- en tentoonstellingsruimten, met bijhorende ateliers en opslagruimtes. Er zijn geen gegevens gekend dat het gebouw zou onderkelderd zijn. De woning Katelijnestraat 49 is vastgesteld als bouwkundig erfgoed (stadswoning met houten winkelpui) en dateert van 1727.

Het plangebied behoort tot het zgn. Magdalenakwartier. Dit kwartier bevindt zich binnen de 2de stadsomwalling en is in de 13de eeuw ontstaan. De Oude Gentweg en de Katelijnestraat die het plangebied resp. in het noorden en het zuiden begrenzen, leiden beide naar een stadspoort en behoren tot de oudste straten van het kwartier. Hoe het plangebied er tijdens de late middeleeuwen uitzag, is niet gekend. Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 zijn de Katelijnestraat en de Oude Gentweg duidelijk te zien. Het plangebied wordt als volledig bebouwd aangegeven, met huizen langs beide straten. De kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 toont eenzelfde beeld. Op de kaart van Guicciardini uit 1581 is een iets andere voorstelling afgebeeld, met ter hoogte van het plangebied een huizenrij aan de Katelijnestraat, met erachter een tuin en een afsluitende muur aan de Oude Gentweg. Deze situatie is ook te zien op de Sanderuskaart uit 1641, en ook enigszins op de voor het plangebied minder gedetailleerde Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de Poppkaart uit ca. 1865 is de voormalige opdeling van het terrein nog duidelijk te zien: een grotere woning aan de Katelijnestraat, een achterliggende open ruimte (tuin?) en een aantal kleinere gebouwtjes/huizen aan de Oude Gentweg. Nadien wordt het plangebied op de oude kaarten als 1 bebouwd geheel aangeduid. Op de luchtfoto's vanaf 1971 is de huidige situatie herkenbaar. Algemeen kan gesteld worden dat het bouwblok waarin het plangebied is gelegen minstens tot de late middeleeuwen teruggaat, en dat de bebouwing zich vermoedelijk eerst concentreerde langs de Katelijnestraat, het noordelijke deel was van de 16de tot de 18de eeuw vermoedelijk in gebruik als tuin; pas in de loop van de 19de eeuw verschijnt er bebouwing langs de Oude Gentweg, nadien wordt het terrein bijna volledig bebouwd.

Nabij het plangebied zijn reeds een aantal archeologische waarnemingen gedaan. Ook ter hoogte van het plangebied wordt een gekende site aangeduid (CAI Locatie 155006, site van 1ha groot die zich naar het noordwesten en vooral zuidoosten uitstrekt) aangeduid, maar het onderzoek situeerde zich in werkelijkheid een eindje naar het zuidoosten, op het terrein zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats. Begin jaren 1980 werd op die locatie naar aanleiding van de aanleg van een ondergrondse parking een archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een prehistorische laag werd

aangetroffen met daarin honderden ruwwandige scherven, een paar gegladde scherven en een twintigtal vuursteenfragmenten, te dateren in de late bronstijd-late ijzertijd. Er werd ook 100kg 15de-eeuws aardewerk aangetroffen, en vondsten uit de 16de tot 20ste eeuw. Er werden restanten van het Alexianenklooster (1470-1789) aangesneden: fundering van de muur van de pandgang, resten van een bakstenen waterput, een laag met keukenafval (15de eeuw), enkele laat- en postmiddeleeuwse afvalkuilen en een houten tonwaterput. Ook bij enkele andere onderzoeken in de buurt werd op ca. 2m diepte een laag aangetroffen in associatie met vondsten uit de metaaltijden.

Er kan aan het plangebied een hoge archeologische verwachting worden toegekend, voor sites met een complexe stratigrafie uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, en mogelijk zelfs met een component uit de metaaltijden op grotere diepte. Mogelijk zijn er aan de zijde van de Katelijnestraat restanten van oudere bewoning bewaard, centraal en langs de Oude Gentweg kan eerder aan oude tuinlagen gedacht worden, hoewel oudere bewoning hier ook niet uit te sluiten is. De impact van de huidige bebouwing op de archeologische sporen is ongekend.

De initiatiefnemer wenst het pand van de Oude Gentweg af te splitsen van de winkel in de Katelijnestraat en volledig om te vormen naar een ééngezinswoning. Deze werken beperken zich dus tot het noordelijke deel van het plangebied. Een klein volume zal gesloopt worden en wordt bij de bestaande buitenkoer gevoegd. Deze buitenkoer zal over een oppervlakte van 41,56m² uitgegraven worden. Het terreinniveau zal hierdoor 35cm zakken, maar door aanleg van terras e.d. zal nog ca. 10cm extra uitgegraven moeten worden en dus zal de bodemingreep hier 45cm in totaal zijn. Op het gelijkvloers in de woning langs de Oude Gentweg zal de vloer uitgegraven worden over een oppervlakte van 75,39m² met een diepte van 40,5cm. Dit is gemeten van de bestaande nulpas tot de onderkant van de nieuwe betonplaat. Ook zal in de woning een nieuwe regenwaterput in PVC worden geplaatst, en een aantal nieuwe nutsleidingen. De aanleg van de regenwaterput betekent een diepere uitgraving (ca. 2m diep op een oppervlakte van ca. 4m²), de uitgravingen voor de nutsleidingen zijn smal, sleufvormig en minder diep.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet worden aangetoond. Omdat de diepte van een eventueel archeologisch niveau en de verstoringsgraad als gevolg van de huidige bebouwing niet exact gekend is, kan niet uitgemaakt worden of de geplande werken al dan niet zullen leiden tot een vernieling van archeologische sporen. Er is in dit deel van de stad al enig archeologisch onderzoek gebeurd, waaruit blijkt dat er naast een verwachting voor archeologische sporen uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, ook sites uit de metaaltijden kunnen aangesneden worden.

Tegenover de hoge archeologische verwachting dient echter de beperkte aard van de geplande bodemingrepen te worden afgewogen. De werken vinden enkel plaats in het noordelijke deel van het plangebied en gaan over een oppervlakte van 116,95m² maximaal 45cm diep; de enige diepere ingreep betreft de aanleg van de regenwaterput. Enerzijds is er dus een ingreep die beperkt is in diepte over een grotere oppervlakte, anderzijds is er een ingreep die heel beperkt is in oppervlakte, maar wel tamelijk diep gaat. Al bij al lijken deze beperkte bodemingrepen niet ingrijpend genoeg om een verder vooronderzoek te kunnen motiveren. Net door het beperkte karakter van de bodemingrepen, zal een verder vooronderzoek weinig relevante kennisvermeerdering opleveren. Waar de huidige verharding wordt opgebroken en tot maximaal 45cm wordt verdiept, zal ongetwijfeld nog een stabilisatie- en puinpakket aanwezig zijn onder deze verharding, naar analogie

met het gros van sites in stadscontext. De kans dat er op die beperkte diepte relevante archeologische sporen aanwezig zijn, in een voormalige tuinzone, is klein. Bij het uitgraven van de regenwaterput worden mogelijk wel archeologische sporen vernield, maar de oppervlakte van deze put is zodanig klein dat verder onderzoek ervan ook niet als relevant wordt beschouwd. Er wordt dus geen verder vooronderzoek geadviseerd in het kader van de geplande werken.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://erfgoedbrugge.be/>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3b/Old_map_of_Bruges_by_Marcus_Gheeraerts_de_oude_in_1562_01.jpg
- <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/2597/ROEV2597-001.pdf>

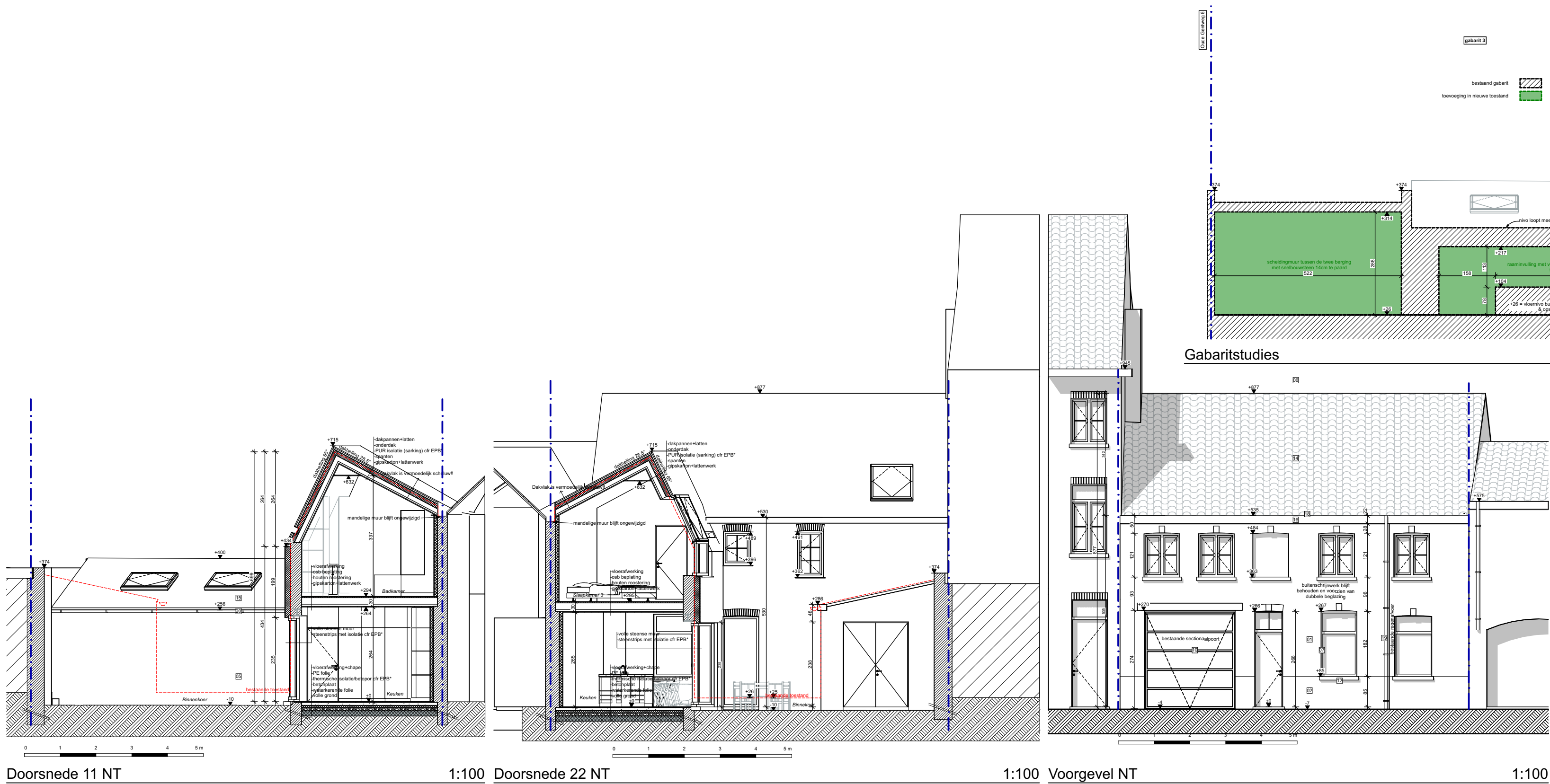
6. Bijlages

- Figurenlijst

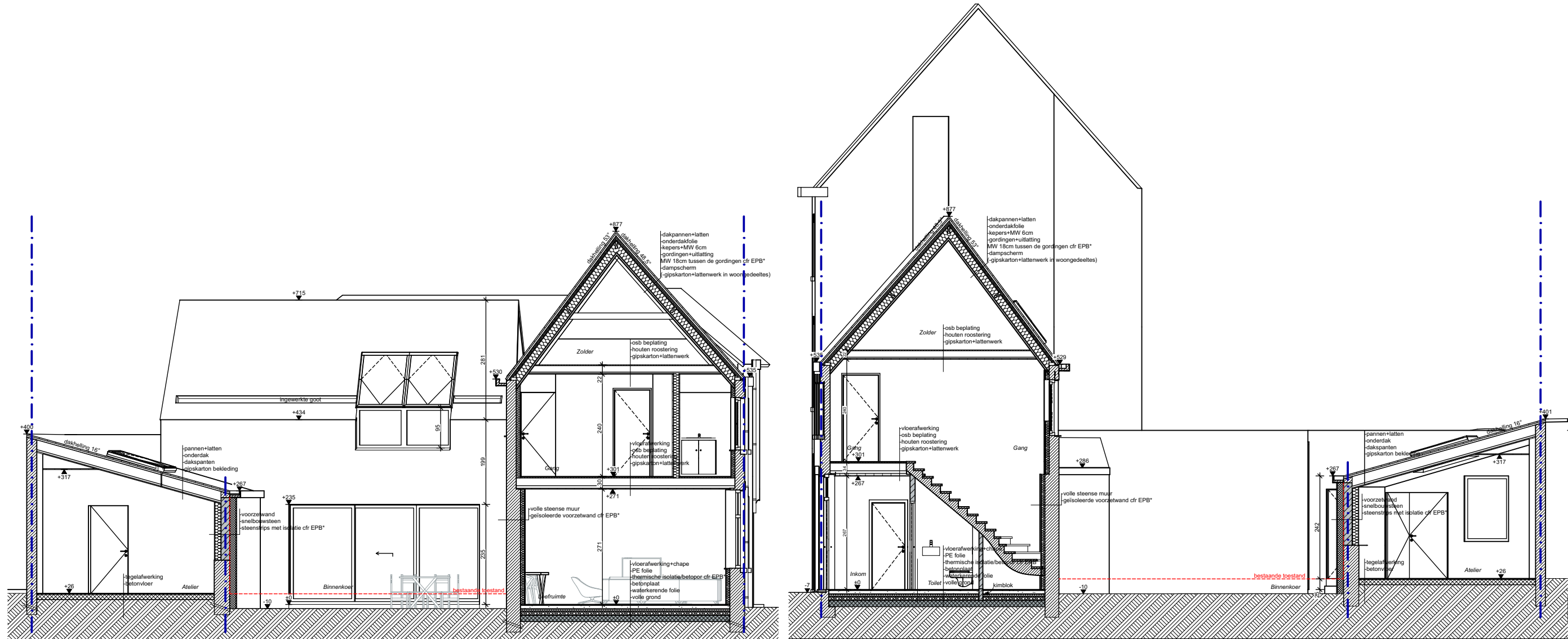
Figuur 1 Zicht op het plangebied op de meest recente luchtfoto (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Plan bestaande toestand gelijkvloers gebouw Oude Gentweg 2, het noorden ligt onderaan (bron: initiatiefnemer).....	8
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	10
Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	11
Figuur 5 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	11
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... ..	12
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	13
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	14
Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	14
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).....	15
Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	18
Figuur 16 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 (bron: https://erfgoedbrugge.be/).....	29
Figuur 17 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Marcus Gerards uit 1562-1563 (bron: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3b/Old_map_of_Bruges_by_Marcus_Gheeraerts_de_oude_in_1562_01.jpg), het noorden bevindt zich linksonder.	29
Figuur 18 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Guicciardini uit 1581 (bron: https://erfgoedbrugge.be/), het noorden bevindt zich linksonder.	30
Figuur 19 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Sanderus uit 1641 (bron: https://erfgoedbrugge.be/), het noorden bevindt zich linksonder.	30
Figuur 20 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart uit 1777 (bron: geopunt.be). De projectie moet iets naar het noordoosten opschuiven.	31
Figuur 21 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart uit 1777, detail (bron: geopunt.be). De projectie moet iets naar het noordoosten opschuiven.	31
Figuur 22 Aanduiding van het plangebied op de topografische kaart van 1861 (bron: cartesius.be en NGI).....	32
Figuur 23 Aanduiding van het plangebied op de Poppkaart uit 1865 (bron: geopunt.be).	32
Figuur 24 Aanduiding van het plangebied op de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).....	33
Figuur 25 Aanduiding van het plangebied op de topografische kaart van 1932 (bron: cartesius.be en NGI).....	33
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	34
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	34
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	35

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2013-2015 (bron: geopunt.be).	35
Figuur 30 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	37

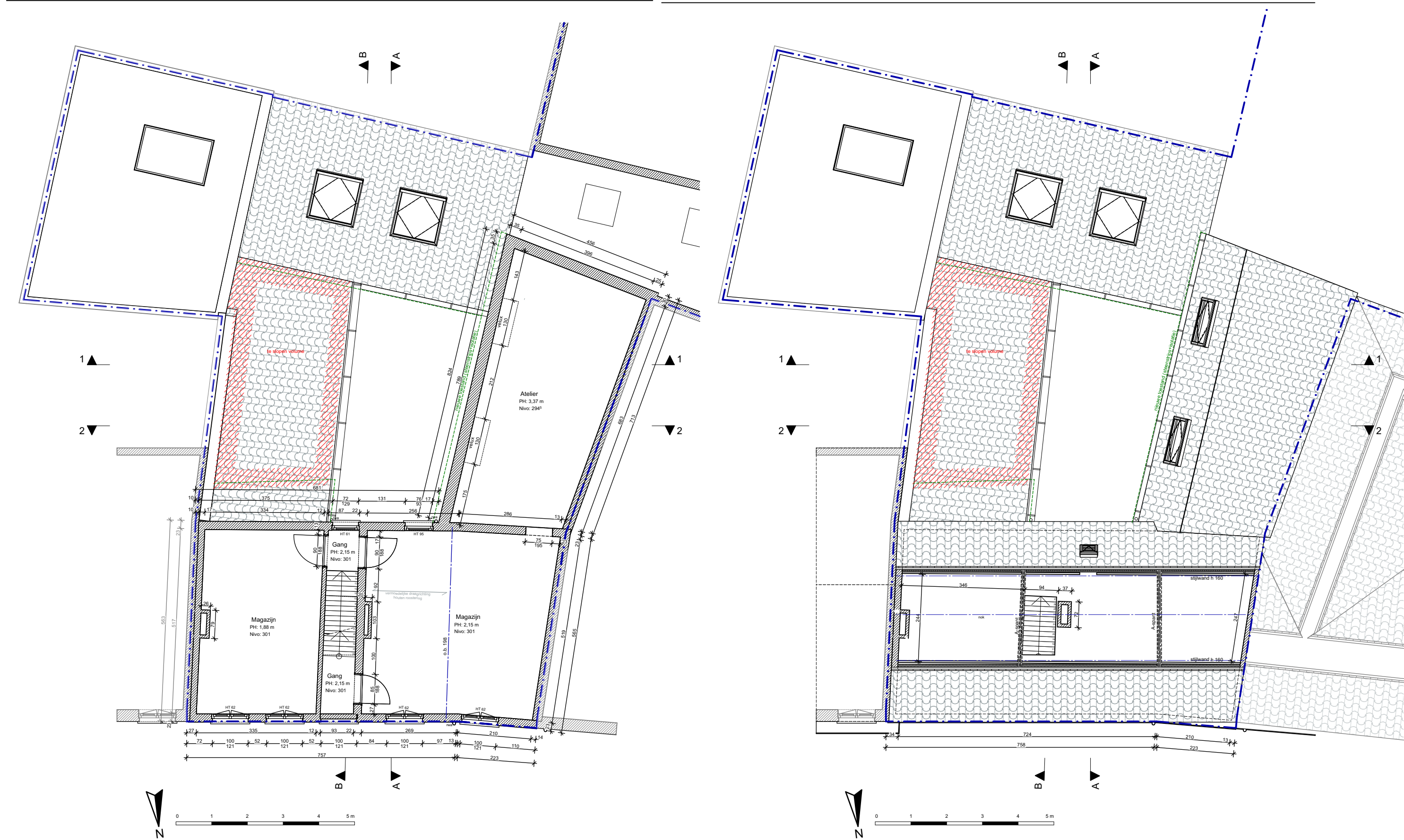
Bijlage: Ontwerpplannen (bron: initiatiefnemer).

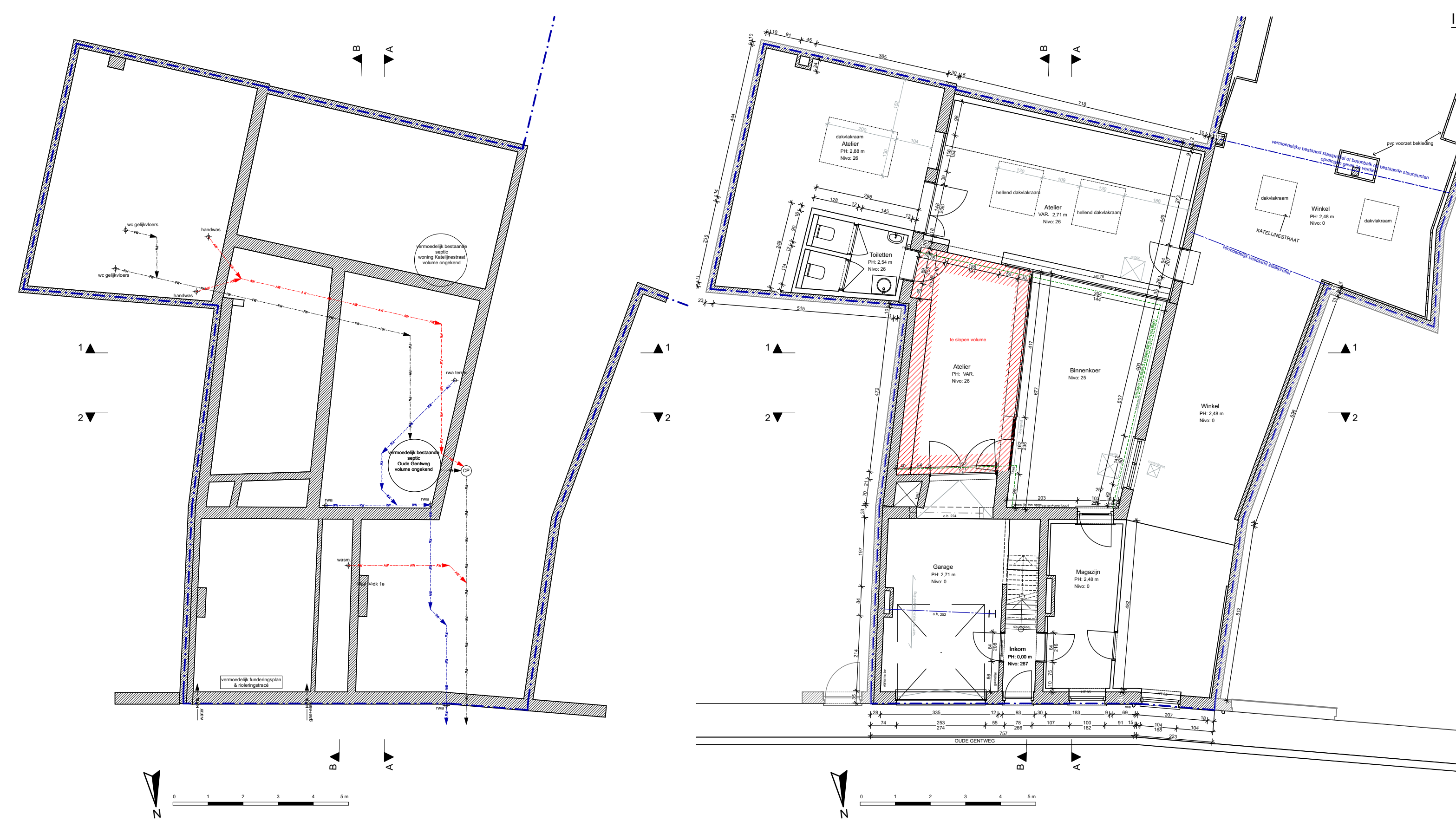
Doorsnede 11 NT 1:100 Doorsnede 22 NT 1:100 Voorgevel NT 1:100

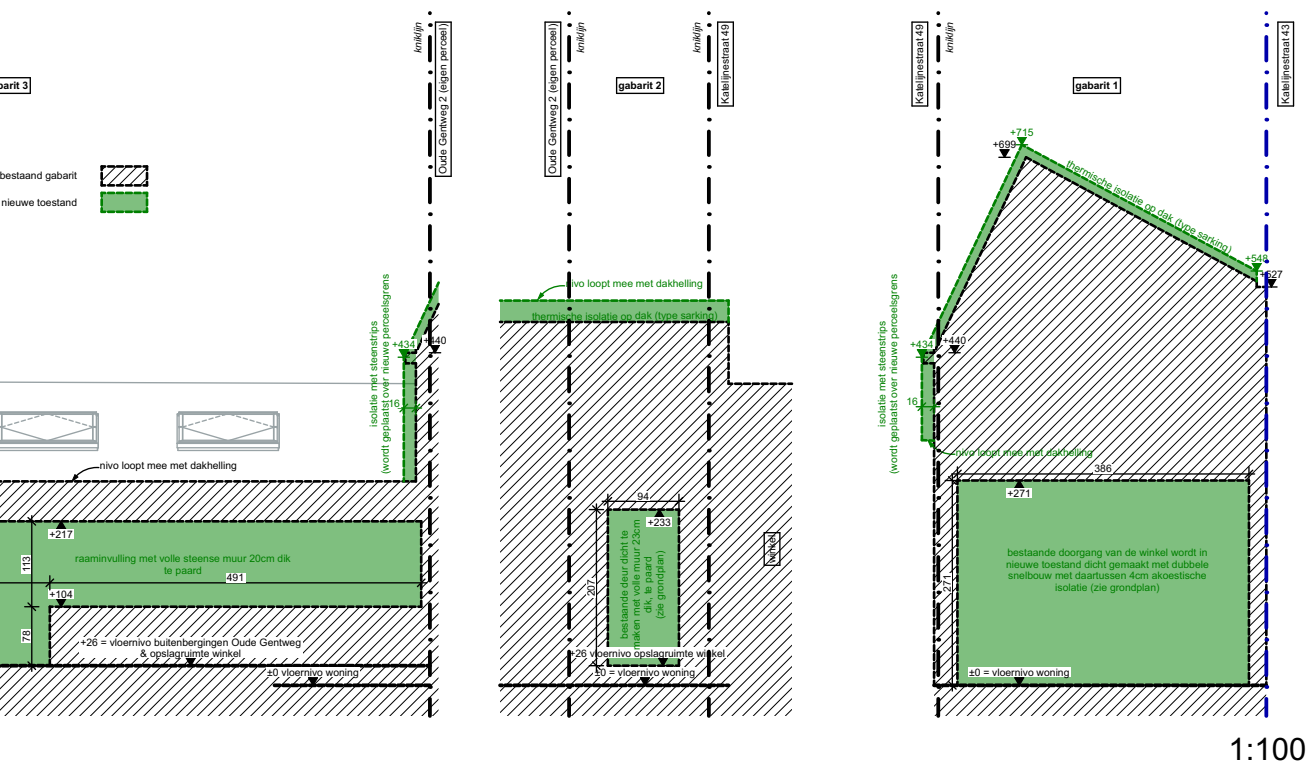
Doorsnede AA NT 1:100 Doorsnede BB NT 1:100

Verdieping 1 BT 1:100 Verdieping 2 BT 1:100

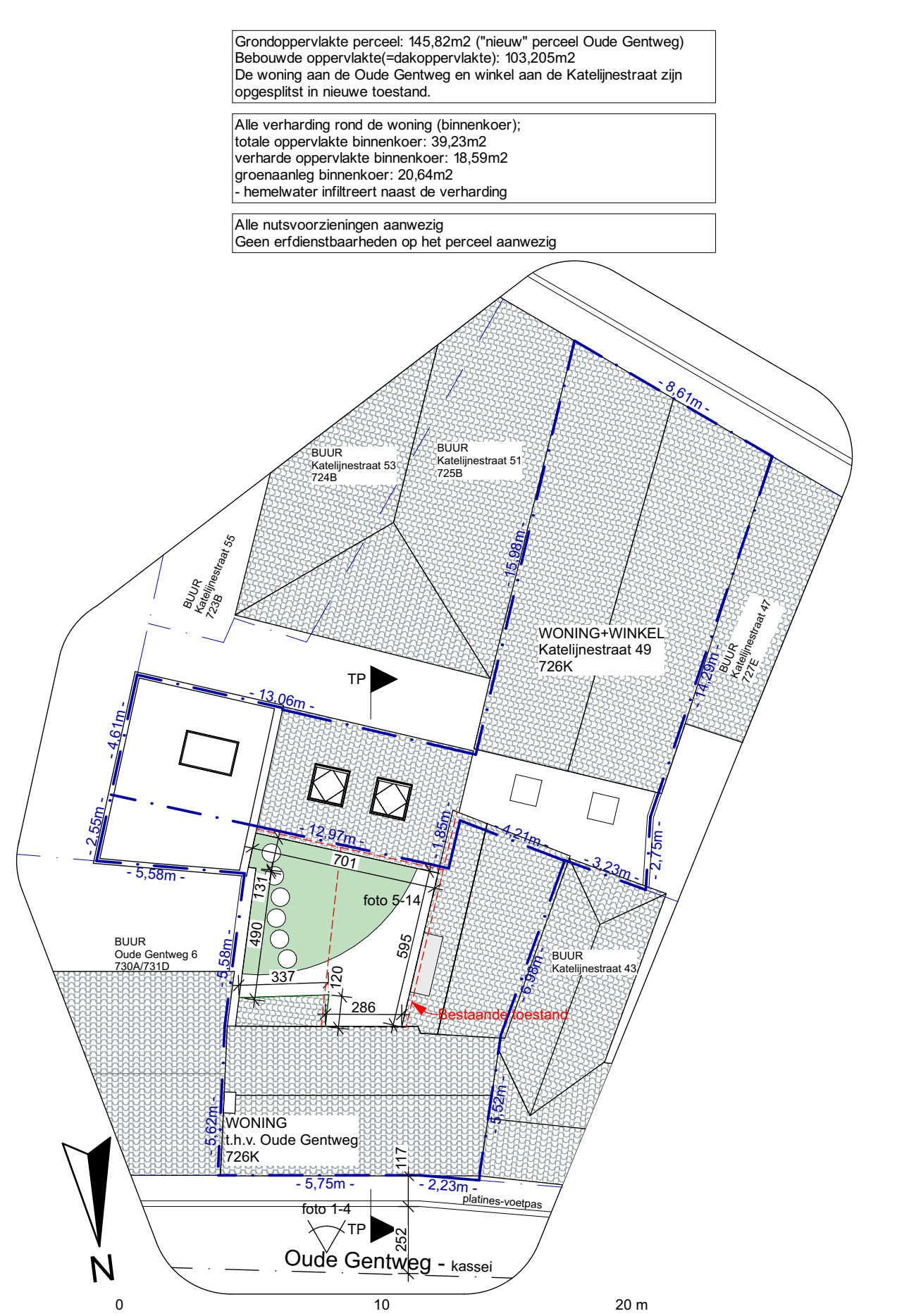
Fundering en riolering BT 1:100 Gelijkvloers BT 1:100

Gabaritstudies 1:100

Inplantingsplan BT 1:200

Inplantingsplan NT 1:200

Terreinprofiel NT 1:200

LEGENDE

Bestaande toestand

- Stijlwand
- Houten dakstructuur
- Isolatie dakstructuur
- Dakpannen
- Chape
- Vloerafwerking
- Ongewapend beton
- Gewapend beton, geweven
- Parament
- Binnenmuren

Nieuwe toestand

- Houten dakstructuur
- Dakpannen
- Dakhuif EPDM
- Grondslag
- Harde isolatie (PUR, XPS)
- Zachte isolatie (MW)
- Isolerende uitvalingslaag
- Helingschape
- Chape
- Ongewapend beton
- Gewapend beton, geweven
- Breedplaat met opstort
- Aan te vullen grond
- Gestabiliseerd zand
- Parament
- Muren snelbouwsteen
- Muren ytong
- Muren volle baksteen
- Betonblokken (funderingsmetselwerk)
- Stijlwand

- afvoer regenwater
- afvoer sanitair afvalwater
- afvoer fecaal afvalwater
- NUTEL: Toevoer nutsleidingen
- rookmelder

Materialen

GEVELAFWERKING:

01. effen pleisterlaag op gevelsteen, gebroken wit
02. effen pleisterlaag op gevelsteen, donkergrijs
03. gevelsteen, geschilderd gebroken wit
04. gevelsteen, muurtekening (zie foto's)
05. gevelsteen (steenstrips), rood genuanceerd
06. ouderlijke muur, ongeschilderd
07. Hout, antraciet/rood, bordeaux (zie foto's)
08. Hout, bruin
09. Aluminium, antraciet
10. Aluminium, bordeaux (zie foto's)
11. Dubbel isolerende beglazing, cfr. nummering
12. Blauwe hardsteen
13. Tegels
14. Oude golvende rood/oranje dakpan
15. Dakpan rood/oranje
16. Hout, antraciet geschilderd
17. Hout, wit geschilderd
18. Zink kraal
19. Zink (wit geschilderd)
20. Zink, natuurgrijs
21. Pvc

BUITENSCHRIJNWERK:

BEGLAZING:

DEUR- en RAAMDORPELS:

DAKBKLEIDING:

DAKRAND:

REGENWATERAFVOER:

STABILITEIT

ALLE HOUT, BETON EN STAALSTRUCTUREN CONFORM STUDIE INGENIEUR
(Dit is slechts een indicatie van het te gebruiken structureel element. De dimensionering van de definitieve structurele elementen zijn te volgen zoals voorgeschreven op het stabiliteitsplan)

ALLE FUNDERINGEN:

- tot op vaste, onsaangerode en vorstvrije grond
- draagkracht min. 2,5kg/cm²
- onderzijde vorstranden min. 80cm onder toekomstig maaiveld
- voor de uitvoering van de funderingen wordt verwezen naar de plannen van de bevoegde ingenieur

ALGEMENE OPMERKINGEN

- Ventilatievoorzieningen te voorzien conform geldende normeringen.
- Toevoer en -afvoerdebeten te berekenen door installateur ventilatie en ter goedkeuring voor te leggen aan architect.
- * EPB - regelgeving te volgen. Alle materialen waarvan de totale isolerende eigenschappen lager zijn dan in het EPB-verslag, hebben de eigenschappen in het EPB-verslag voorrang.
- Ventilatiesysteem type D+
- Types en diktes vermeldde isolatiematerialen zijn enkel ter inlichting en dienen voor de start van de werken door verslaggever EPB gecontroleerd te worden teneinde te voldoen aan individuele U-waarden en globaal S28 en E30 peil (bouwaanvragen vanaf 01/01/2020).
- Buitenschrijnwerk met borsloring < 90cm te voorzien van veiligheidsbeglazing, cfr geldende normering.
- Rookmelders te voorzien, cfr nieuw Vlaams Decreet.
- Alle maten zijn ter inlichting en dienen door de aannemer ter plaatse gecontroleerd te worden.

DIT IS GEEN UITVOERINGSPLAN, MAAR EEN PLAN DIENSTIG VOOR EEN BOUWAANVRAAGDOSSIER

BOUWAANVRAAGPLAN

Project **PROVINCIE: West-Vlaanderen**
GEMEENTE: BRUGGE

Ligging **Katelijnestraat 49**
8000 BRUGGE
BRUGGE 3 AFD/Sectie C, nummer 0726/K0

Bouwheer **Dhr. Pascal & Mevr. Sophie DE SCHACHT-KARPEZ**
Katelijnestraat 49
8000 BRUGGE
Tel.: 050/33.44.42

Architect **Architectenbureau P.lan-Concept bvba**
o.v.v. Burgerlijke Vereniging met Beperkte Aansprakelijkheid
P. LANOYE, architect zaakvoerder
Baron Ruzetteleaan 160
8310 Brugge
BTW: BE0474.590.121
Tel.: 050/37.53.53 - Fax: 050/36.46.16 - email: info@planconcept.be - website: www.planconcept.be

p.lan
concept
architectenbureau

DIT IS GEEN UITVOERINGSPLAN, MAAR EEN PLAN DIENSTIG HET BOUWAANVRAAGDOSSIER

Verbouwen & splitsing van een handelspand tot handelspand met woonst (woonst boven het handelspand blijft behouden en ongewijzigd)

grondplannen, gevels, snedes, inplantingsplan, terreinprofiel BT inplantingsplan, terreinprofiel, gabarritstudies NT

Dossier **AR2139**

e ENERGIEBUWST
ARCHITECT

nr.	datum	aard van de wijziging
1	06/04/2022	Bouwaanvraag
2		
3		
4		
5		

Datum **07/04/2022**
Schaal **volgens schaalat en bemating**
Aantal plannen **2/2**